

COUP DE fouet

12

2008

COUP DE fouet

Alphonse Mucha Revisited
Rellegir Alphonse Mucha

Art Nouveau in Bad Nauheim
Modernisme a Bad Nauheim

Rodolfo Ucha, the Innovator of Ferrol
Rodolfo Ucha, l'innovador de Ferrol

ART NOUVEAU
EUROPEAN ROUTE
RUTA EUROPEA
DEL MODERNISME

the ROUTE

Art Nouveau in Bad Nauheim.
Today and a Hundred Years Ago

3

Christina Uslular-Thiele
Bad Nauheim
info@bad-nauheim.de

In the decades preceding World War I, Bad Nauheim became a much visited and internationally renowned spa. Across Europe and beyond, word had spread that bathing in saline or carbonated mineral springs helped otherwise untreatable heart patients return to strength. As the number of visitors had grown, the old spa complex had become too small and outdated by the beginning of the century. The State of Hesse-Darmstadt, therefore, raised no objections when the young architect and government building inspector, Wilhelm Jost, presented his draft to rebuild a completely new Sprudelhof complex, which was constructed in 1905-1910.

In the following years, return visitors stepping out of the train station were greeted by an astonishing new vision. At the end of Bahnhofsallee, a villa-lined avenue, one beheld the newly built Sprudelhof, with its ponds and fountain, the park beyond and, in the distance, the Johannisberg hill. Arrivals could register in the newly built administration buildings on both sides of the outside staircase at the entrance to the complex. Here, they had their first impression of the complex's interior design with its stained-glass windows all in the latest style. Moving further into the complex square, visitors passed the

first detached bathhouses with curved patina turrets and discovered further buildings hidden behind the arcades of the pump rooms.

To this day, the socketed fountain basin embellished by mythological figures remains the highly visible centre of the complex. If the symmetrical arrangement and large constructions remind the beholder vaguely of baroque architectural models, the imaginative decor shows numerous elements of the Art Nouveau

era. Details such as wrought-iron work, banisters and lamps or curved bands with golden globes in the façade (the

latter symbolising small carbonic acid bubbles) remind us mainly of the geometric ornamental designs of the artists' colony at Mathildenhöhe. What Archduke Ernst-Ludwig, through initiating the artists' colony in Darmstadt, hoped to achieve in the State of Hesse found an independent interpretation through Wilhelm Jost in Bad Nauheim. The new genre of Art Nouveau developed roots in everyday life and inspired artists as well as artisans to create works of a new beauty and quality.

Aerial view of the Sprudelhof
Vista aèria de l'Sprudelhof

Decorated patio of bathhouse 7, sculptures by Heinrich Jobst, 1907
Pati ornamental de la casa de bany número 7, amb escultures de Heinrich Jobst, 1907

coupdefouet 12 | 2008 | www.artnouveau.eu

coupdefouet 12 | 2008 | www.artnouveau.eu

© H.A.M. Hübinger

© H.A.M. Hübinger, B. Martin Schneider

La Ruta

El Modernisme a Bad Nauheim, avui i fa cent anys

Christina Uslular-Thiele
Bad Nauheim
info@bad-nauheim.de

Durant les dècades anteriors a la Primera Guerra Mundial, Bad Nauheim va esdevenir un balneari molt visitat i de reputació internacional. Per tot Europa i més enllà, havia correut la veu que els banys en fonts salines o carbòniques retornaven les forces als pacients cardíacs, que en altres temps no tenien tractament. A principis de segle, amb l'increment del nombre de visitants, l'antic complex balneari havia quedat petit i desfasat. Així doncs, l'administració del *land* de Hessen-Darmstadt no va plantejar cap objecció quan el jove arquitecte Wilhelm Jost va presentar un esborrany per reconstruir un complex balneari totalment nou, que va realitzar-se entre 1905 i 1910.

En els anys següents, els visitants, en arribar, es trobaven amb una nova visió sorprenent. Al final de Bahnhofsallee, una avinguda vorejada de vil·les, els ulls topaven amb el recent construït Sprudelhof, amb les piles i les fonts, amb el parc del darrere i, més enllà, amb el turó Johannisberg. Els qui arribaven havien de registrar-se en els edificis administratius acabats de construir a banda i banda de l'escala exterior, a l'entrada del complex. Aquí rebien la primera impressió del disseny interior del complex, amb uns vitralls a les finestres realitzats en l'estil més modern. Més enllà, de camí a la plaça del complex, els visitants passaven per les primeres cases de bany independents, amb unes torretes de formes corbes, i descobrien uns altres edificis amagats rere les arcades de les sales de bombes.

Encara avui, la pila de la font ornamentada amb figures mitològiques segueix sent un centre molt visible del complex. Si bé la disposició simètrica i les grans construccions recorden vagament els models arquitectònics barrocs, els imaginatius decorats mostren nombrosos elements del període modernista. Alguns detalls, com el treball de la forja, les baranes, les làmpades o les randes corbes amb esferes daurades modelades a la façana (aquestes darreres simbolitzen petites gotes d'àcid carbònic), ens recorden sobretot els dissenys ornamentals geomètrics de la colònia d'artistes de Mathildenhöhe. El que el gran duc Ernst Ludwig pretenia aconseguir en el *land* de Hessen quan va iniciar la colònia d'artistes de Darmstadt, va trobar una interpretació pròpia a Bad Nauheim de la mà de Wilhelm Jost. El nou estil modernista va arrelar en la vida quotidiana i va inspirar tant els artistes com els artesans per crear obres d'una bellesa i qualitat renovades.

Les façanes demostraven l'habilitat de Jost per unir les formes constructives tradicionals amb les modernes, segons les idees dels seus contemporanis més conservadors. Per contra, sorprenen els dissenys dels interiors de totes les cases de bany i la gran varietat d'estils modernistes. Com que només es podia treballar en els edificis nous fora de temporada, es va trigar gairebé deu anys a acabar els treballs. D'aquí que a Bad Nauheim's hipugui reconèixer el desenvolupament del Modernisme en les seves diverses formes, des dels primers estadis de línies

El nou estil modernista va arrelar en la vida quotidiana i va inspirar tant els artistes com els artesans

sinuoses a la fase tardana neoclàssica de línies rectes.

Els diversos materials, com el marbre fosc, els mosaics i el vidre, els murals i la ceràmica, subratllen el caràcter distintiu de cada una de les sis grans cases de bany. Vistos des del pati, els edificis revelen la seva uniformitat. Tot i així, l'aparença de la zona de recepció de cada una de les cases de bany és molt diferent. Només en una segona mirada ens adonem que totes elles tenen el mateix traçat funcional, que comprèn una gran sala d'espera i un pati de flors amb una font a la part posterior.

El pati de flors estava envoltat de fileres de cases de bany, de les quals va arribar a haver-ne 386. Malgrat la gran quantitat de cases de bany, la varietat ornamental i les rajoles i vitralls de colors donaven un toc personal a cadascuna. Gairebé totes les habitacions conserven el mobiliari original, que seguia la simplicitat dels dissenys de Jost. El dissenyador va mostrar una gran responsabilitat envers aquest gran complex d'edificis, incloent

els petits detalls, com els poms de les portes. Això, juntament amb el bon estat de conservació del conjunt estètic, converteix l'Sprudelhof en el que és: únic en el sud-oest alemany. El mateix Jost confiava que el mobiliari artístic de les habitacions tindria un efecte positiu sobre la psique dels pacients i contribuiria a la seva recuperació.

El pati ornamental i la zona d'espera de la casa de bany número 7 presenten una paret coberta de terracota i rajoles esmaltades. Aquestes van ser dissenyades pel taller del gran ducat, o més aviat pel seu director, Julius Scharvogel, i l'escultor Heinrich Jobst, i constitueixen un altre punt d'interès. També és interessant la col·laboració entre Jost, Jobst i Scharvogel, que va

The façades showed how Jost skilfully united traditional forms of construction with modern ones in keeping with the ideas of his more conservative contemporaries. In contrast, the visitor is impressed by the interior design of all the bathhouses and the great variety of Art Nouveau styles. As it was only possible to work on the new buildings during the off-peak season, their completion took almost 10 years. Hence the development of Art Nouveau – from its early stages with flowing lines to the late neo-classical straight-lined phase – can be recognized in its various forms in Bad Nauheim.

Different materials, such as dark marble, mosaics and glass, murals and ceramics highlight the distinctive character of each of the six big bathhouses. The buildings show uniformity when viewed from the courtyard. However, the appearance of the reception area of each bathhouse is very different. Only at second glance does one notice that all have the same functional layout, comprising a large waiting lounge and floral courtyard with a fountain at the back.

The floral courtyards were surrounded by lines of bathhouses (at one time 386). Despite the large number of bathhouses, the ornamental variety and the coloured tiles and stained glass gave each an individual touch. Almost all the rooms retain the original furniture with Jost's simple designs. He took painstaking care in this vast complex of buildings as well as in small details like door handles. This, as well as the complex's good state of preservation, makes the Sprudelhof unique in southwest Germany.

Jost hoped that the artistic furnishing of the rooms would have a positive effect on the patients' psyche and so aid their recovery. The ornamental courtyard and waiting area of bathhouse 7 display terracotta wall covering and enamelled tiles. These were designed by the grand-ducal ceramic works (or rather its director,

The walking lion of Hesse, by Heinrich Jobst. Behind it rises the curved patina turret of bathhouse 5

El lleó caminador de Hessen, de Heinrich Jobst. Al darrere, la torreta de línies corbes de la casa de bany número 5

Julius Scharvogel) and sculptor Heinrich Jobst and created an intriguing result. Also of interest is the cooperation between Jost, Jobst and Scharvogel, which resulted in the ornamental courtyard of bathhouse 2 and its waiting area. This was furnished by Jost and the book illustrator, Wilhelm Kleuckens. Kleuckens's design for the high window, with bird motifs, was a big contract, on a

Stained glass window in bathhouse 5 waiting hall, 1905-1906

Vitrall de la finestra del vestíbul de la casa de bany número 5, 1905-1906

Wilhelm Jost designed the tabernacle-like dispensing fountain of the spa spring in 1910

Wilhelm Jost va dissenyar aquesta font amb forma de tabernacle a la deu termal el 1910

donar lloc al pati ornamental i a la zona d'espera de la casa de bany número 2. Aquesta sala va ser moblada per Jost i l'il·lustrador de llibres Wilhelm Kleuckens. El disseny de Kleuckens amb motius d'ocells per a l'alta finestra va suposar un contracte llarg, a una escala que rarament rebien els artistes de Darmstadt. El conjunt arquitectònic que s'ha conservat, així com el gran ventall de productes del taller ceràmic del gran ducat, són exclusius de l'Sprudelhof de Bad Nauheim.

En el passat, aquests tresors només eren accessibles per als hostes del balneari, però avui en pot gaudir tothom a través de visites guiades. Els visitants podran experimentar l'efecte vigoritzador de les aigües bombollejants en les habitacions històriques i de les banyeres de fusta de la casa de bany número 3.

A banda de l'Sprudelhof, Bad Nauheim té molt més per oferir: l'arquitecte Jost va dissenyar un edifici de calderes i una bugaderia de grans dimensions a l'altre costat de l'estació. Va dissenyar el canó de la xemeneia

The Prince's Bath - last used by Prince Ibn Saud in 1959 - with paintings by Wilhelm Koeppen

El Bany del Príncep - utilitzat per última vegada pel príncep Ibn Saud el 1959 - amb pintures de Wilhelm Koeppen

Heinrich Jobst, 1911. Detail of one of the figurative reliefs carved on shell limestone that support the main spring

Heinrich Jobst, 1911. Detall d'un dels relleus figuratius esculpits en l'estructura calcària que suporta el brollador principal

amb una alçada considerable per tal que els visitants no es perdessin els moderns edificis amb les imaginatives torretes amb crestalleres.

El 1905 el fet d'incorporar un complex industrial en un entorn balneari va ser considerat més aviat extravagant, com a element per cridar l'atenció, però aviat, la seva moderna tecnologia i la seva arquitectura van convertir-lo en objecte d'interès. Poc després de finalitzar, els hostes que volien podien gaudir d'una visita a les unitats centrals. Una altra atracció fou el túnel que hi havia sota el Bahnhofsallee, pel qual es conduïa la calefacció i l'electricitat a l'Sprudelhof.

Amb el complex neoclàssic de la sala de bombes, construït després de l'Sprudelhof, s'aconsegueix l'efecte contrari. Jost es va centrar en l'estil monumental del Modernisme alemany tardà. El centre de tot el conjunt és una gran piscina d'aigua davant d'un escenari cobert amb un tendal.

Era aquí on els hostes del balneari passejaven d'hora al matí bevent aigua mineral i escoltant el so de l'orquestra, mentre que els visitants internacionals preferien reunir-se a l'interior o davant del Kurhaus a les tardes.

El 1908 es va construir l'anomenat Teatre Modernista, la sala de concerts, així com alguns edificis més petits, com l'Inhalatorium, que avui acull la biblioteca municipal, tots ells exemples de l'època modernista.

Molts habitants de Bad Nauheim van sentir-se inspirats per l'arquitectura i van decorar i moblar les seves llars en el mateix estil.

El visitants dels volts del 1910 van presenciar com el Modernisme arrelava profundament i, en una dècada, canviava la imatge de la població. www.bad-nauheim.de

www.bad-nauheim.de

Doorway of the administrative building, completed by Wilhelm Jost in 1906. The frame recalls Baroque models, yet its elements are clearly inspired by Jugendstil

Porta de l'edifici administratiu, realitzada el 1906 per Wilhelm Jost. Si bé el marc recorda els models barrocs, els elements s'inspiren clarament en el Jugendstil

scale Darmstadt artists rarely received. The preserved architectural ensemble and wide range of objects produced by the grand-ducal ceramic works are unique to Bad Nauheim's Sprudelhof.

In the past, these treasures were only accessible to spa guests but they can now be enjoyed by all through guided tours. Visitors can experience the invigorating effect of the bubbling waters in the historical rooms and wooden tubs of bathhouse 3.

Apart from the Sprudelhof, Bad Nauheim has much to offer: Jost designed a boiler house and large-scale laundry on the other side of the station. He planned the high chimney stack so that visitors could not miss the modern buildings with their imaginative ridge turrets.

In 1905, it was seen as rather extravagant to incorporate an industrial complex as an eye-catcher into a spa surrounding but soon its modern technology and architecture made it a further object of interest. Soon after its completion, interested spa guests could enjoy a sightseeing tour of the central units. Another

attraction was the tunnel below Bahnhofsallee, which conducted district heating and electricity to the Sprudelhof.

The reverse effect is achieved by the neo-classical pump room complex, built after the Sprudelhof: here Jost focused on the monumental style of late German Art Nouveau. The whole complex focuses on a large pool in front of a canopied stage.

It was here that spa guests strolled in the early morning, drinking mineral water and listening to the orchestra, while international visitors preferred to meet in or in front of the Kurhaus in the afternoon.

In 1908, the so-called Art Nouveau Theatre, or concert hall, was erected. Smaller buildings, such as the Inhalatorium, which today houses the town library, are also examples of Art Nouveau.

Many Bad Nauheimers felt inspired by this architecture and decorated and furnished their own homes in the same style.

The visitor around 1910 saw that Art Nouveau had struck deep roots and, within one decade, changed the image of a town. www.bad-nauheim.de

www.bad-nauheim.de

Contents | Sumari

Published by - Edita
Institut del Paisatge Urbà
i la Qualitat de Vida
Ajuntament de Barcelona
Av. Drassanes, 6-8, planta 21
08001 Barcelona
Tel. +34 932 562 509
Fax. +34 933 178 750
www.paisatgeurba.com
coupDefouet@bcn.cat

President
Ramon Garcia-Bragado i Acín

City Council delegate -
Conseller delegat
Antoni Sorolla i Edo

Manager - Gerent
Ricard Barrera i Viladot

COUP DE FOUET

The Art Nouveau European
Route magazine
La revista de la Ruta Europea
del Modernisme
Nº 12. 2008
ISSN 2013-1712
Dipòsit legal: B-3982-2003

Editor - Director
Lluís Bosch

Staff Senior- Redactora en cap
Inma Pascual

Editorial Staff - Equip editorial
Armando González
Jordi Paris
Sònia Turon
Pep Ferré

Contributing to this issue:
Han col·laborat en aquest número:
Francesc Arcas
Adam Blanchette
Juan J. Burgoa
Tate Cabré
Rossend Casanova
Carles Fargas
Jorge Figueroa
János Gerle
Raffaella Giamportone
Wolfgang Günzel
José Hevia
H.A.M. Hölzinger
Gianpaolo La Paglia
A.Maide
Àlex Mitrani
Brigitte Pfeiffer
Carlo Pozzoni
Jólan Rácz
Mária Réti
Hiberto Rodríguez
Dominique Ruiz
Martin Schneider
László Széphegyi
Claudia Taibez
Tagliabue
Christina Uslular-Thiele
Annette Windisch

Translation and proofreading
Traducció i correcció
Mària Lucchetti
Damien Simonis
Peter Sotirakis

Design and preprints
Disseny i maquetació
PLAY [creatividad]

Printed by - Impressió
System BCN

THE ROUTE • LA RUTA <i>Art Nouveau in Bad Nauheim. Today and a Hundred Years Ago</i> El Modernisme a Bad Nauheim, avui i fa cent anys	2-7
POINT OF VIEW • PUNT DE VISTA <i>The Modernisme of the Indians, the Architectural Legacy of the Caribbean</i> El Modernisme dels indians, el llegat arquitectònic de Les Antilles	11-14
JUBILEE • ANIVERSARI <i>The Century-old Reök Palace Revives</i> El centenari Palau Reök torna a la vida	15-18
IN DEPTH • A FONDS <i>Alphonse Mucha Revisited</i> Rellegir Alphonse Mucha	19-27
WORLDWIDE • ARREU <i>Catalan Modernisme in Ponce</i> El Modernisme català a Ponce	28-29
LIMELIGHT • PROTAGONISTES <i>Rodolfo Ucha Piñeiro: A Wide-Ranging Innovator</i> Rodolfo Ucha Piñeiro: un innovador de registres amplis	30-35
JUBILEE • ANIVERSARI <i>100 Years of the Stadtkrone, the Architectural Crown of Darmstadt</i> 100 anys del Stadtkrone, la corona arquitectònica de Darmstadt	36-39
ENDEAVOURS • INICIATIVES	40-51
INFORME • REPORT <i>Institutions of the European Art Nouveau Route</i> Institucions de la Ruta Europea del Modernisme	52-53
AGENDA	54-55

EDITORIAL

Paradigma del Modernisme

El Modernisme en tota la seva diversitat constitueix una font infinita de bellesa i fascinació, però també un exemple singular de la coexistència de profundes contradiccions en la cultura humana. Un dels millors exemples d'això és tal vegada Alphonse Mucha, el gran artista txec que va seduir Europa i Amèrica amb els seus cartells i que va popularitzar en gran mesura el Modernisme.

Si bé, com a artista, va lluitar sempre per l'originalitat i la singularitat, les obres de Mucha van ser segurament les més reproduïdes i comercialitzades de l'època. Resulta irònic que a Mucha arribés a desplaure-li l'èxit de les seves primeres obres, que van esdevenir tan populars que durant uns anys l'Art Nouveau va ser anomenat "estil Mucha". Tan populars o, podríem dir, vulgaritzades, que el seu nom va arribar a utilitzar-se com a marca per a un sabó! La història de la seva vida pot considerar-se una de les més internacionals del Modernisme, ja que va viure i treballar en ciutats d'arreu del món, però, tanmateix, era sens dubte un nacionalista txec acèrrim. I un seguidor del panslavisme: tot i que va ser durament criticat pels seus compatriotes per col·laborar amb l'Imperi austrohongarès en el disseny del pavelló per a l'Exposició de París de 1900 de la poc abans conquerida "província" de Bòsnia i Hercegovina, aquesta obra és avui reconeguda com la millor representació –i vindicació– internacional de la cultura nacional bosniana d'aquells anys. A més, si bé era un apassionat de les antigues tradicions i llegendes populars, era també un pioner de les noves tecnologies de la fotografia i el cinema.

Ens sentim privilegiats en aquest número de poder obrir una finestra a la complexitat i la profunditat d'Alfons Mucha, gràcies a la generosa contribució de dues institucions associades a la Ruta Europea del Modernisme: la Fundació "la Caixa", membre fundador de la nostra associació, i la Mucha Foundation, a qui estem contents de donar la benvinguda aquest any 2008.

Alphonse Mucha, self-portrait, 1907. Blue and white pencil on paper
Alphonse Mucha, autoretrat, 1907. Llapis blau i blanc sobre paper

Paradigm of Art Nouveau

Art Nouveau in all its diversity constitutes an endless source of beauty and fascination, but also a singular example of the coexistence of profound contradictions in human culture. Perhaps one of the best examples of this is Alphonse Mucha, the great Czech artist who seduced Europe and America with his posters and greatly popularised Art Nouveau.

Although as an artist he always strove for originality and uniqueness, Mucha's works were probably the most reproduced and marketed iconographies of his time. Ironically, Mucha came to regret the success of his earlier work, which became so popular that for some years Art Nouveau itself was known as "the Mucha Style". Popular or, one could say, vulgarised, to the extent that his name was even used as a brand for soap! His career, having lived and worked in cities around the world, may be one of the most international in Art Nouveau, yet he was undoubtedly a staunch Czech nationalist. He was also a champion of pan-Slavism: although he was bitterly criticised by his fellow countrymen for cooperating with the Austro-Hungarian empire in the design of the Paris 1900 Exhibition pavillion of the newly-conquered "province" of Bosnia-Herzegovina, this work is now acknowledged as the best international representation – and vindication – of Bosnian national culture in those years. And if he was a passionate lover of ancient and traditional lores and legends, Mucha was also a pioneer of the new worldwide technological frontiers of photography and cinema.

We are privileged in this issue to open a window on the complexity and depth of Alphonse Mucha, thanks to the generous contribution of two institutions associated with the Art Nouveau European Route: the "La Caixa" Foundation, a founding member of our association, and the Mucha Foundation, whom we are proud to welcome in 2008.

Special Thanks to Agraïments especials

Lydia Ann Bindewald
Albert Bramona
Gisela Christiansen
Valentí Farràs
Elvira Ferragut
Anna Font
Hedi Gellner
Liliana Godia
Elisabeth Horth

Blue Magruder
John Mucha
Anna Omedes
Silvia Pérez
Monika Prestel
Gemma Redolad
Àngels Rudolfo
Anne-Sophie Buffat
Carles Saiz

Ajuntament de Terrassa
Archives Institute Mathildenhöhe
Casa Museu Modernista Domènech i Montaner
City Archives Darmstadt
Col·lecció Jordi Carulla

Gaudí Centre Reus
Gremi d'Hotels de Barcelona
Fundació "la Caixa"
Fundación Ferrol Metrópoli
Fundació Francisco Godia

Harvard Museum of Natural History
Harvard University Museum of Comparative Zoology
Harvard Museum of Natural History
Mahala Comunicacion y Relaciones Públicas
Museu de Ciències Naturals de Barcelona
Mucha Foundation
Ponce History Museum Collection
Jugendstilverein Bad Nauheim
Satdtmarketing und Tourismus GmbH
Reial Cercle Artístic de Barcelona
Rühl & Bormann

En referència a l'article "El Modernisme a l'abast de les persones invidents", publicat en el darrer número: A les primeries del segle XX hi havia una consciència generalitzada sobre la importància d'atendre les necessitats especials de les persones discapacitades, i a tot Europa es van construir diverses institucions educatives, d'atenció i de curació per a elles. A Budapest, l'any 1904 es va inaugurar l'Institut Estatal per als Invidents, la façana del qual, dissenyada per Sándor Baumgarten i Zsigmond Herczeg, és una combinació de formes del Modernisme hongarès i del neogòtic. Poc després de la inauguració, es va realitzar una maqueta a escala perquè els usuaris poguessin conèixer l'edifici a través del tacte.

Un altre cas destacat és la fortuna que va deixar Ignác Wechseltmann, executor de diverses construccions importants durant la segona meitat del segle XIX, destinada a la creació d'una escola per a infants invidents. Dissenyat el 1905 per Béla Lajta, un gran innovador estilístic, l'edifici incloïa nous mètodes per ajudar els estudiants a comunicar-se amb l'entorn constructiu. Va decorar les portes i els mobles amb claus de caps forts i protuberants per propiciar la possibilitat d'experimentar sensacions tàctils. En la porta principal, de fusta, s'hi van gravar cites de la Bíblia que fan referència a la ceguesa i que són fàcilment palpables. Com a part de la decoració, Lajta va col·locar també unes làmines metàl·liques a l'enreixat que envolta l'escola amb fragments en braille de cèlebres poemes hongaresos.

János Gerle, Budapest

In relation to the article "Opening the World of Art Nouveau to the Blind", published in your last issue: It was a common at the turn of the 20th century to consider the needs of handicapped people. Educational, nursing and healing institutions were built for them throughout Europe. In Budapest, the State Institute for the Blind was opened in 1904. Designed by Sándor Baumgarten and Zsigmond Herczeg, the façade of the Institute is a combination of Hungarian Art Nouveau and Neogothic. Soon after the opening, a scale model was made so its users could get to know the building by touching it.

In another noteworthy case, Ignác Wechseltmann, responsible for several important buildings in the second half of the 19th century, left a fortune to create a school for blind children. The building, designed by the stylistic innovator Béla Lajta in 1905, included new methods to help students communicate with the built environment. He decorated doors and furniture with nails that had strong, protuberant heads, which aided in their appreciation by touch. In the main wooden gate quotes from the Bible in connection with blindness were carved in relief. Lajta also placed metal plates with fragments from important Hungarian poems in Braille on fence railings around the school.

János Gerle, Budapest

Concurs de coberta Cover Contest

El concurs ha resultat un repte per als nostres lectors, tot i que aquesta obra ja havia sortit publicada al n. 8 de *coupDefouet* (pàg. 20), en el reportatge "A Fons" dedicat als germans Wolfers. De totes les respostes rebudes, només dues persones la van encertar: Jólán Rác des de Budapest (1r premi, subscripció a *coupDefouet* i lot de llibres) i Rosend Casanova des de Barcelona (2n premi, lot de llibres).

El sorteig dels premis es va efectuar durant la festa de jubilació del nostre company José Luis Juárez, que va oferir la seva "mà innocent".

© BVBA Hugo Maertens fotografie

The contest proved to be a challenge for our readers, though the image had already appeared in *coupDefouet* No 8 (page 20) in our In Depth article on the Wolfers brothers. Only two got the answer right: Jólán Rác from Budapest (1st prize, a subscription to *coupDefouet* and a collection of books) and

Rosend Casanova from Barcelona (2nd prize, a collection of books).

The prize draw was carried out during the retirement party of our colleague José Luis Juárez, who offered his "innocent hand" for the draw

Pivoines, silver claret jug made for the Wolfers Frères (1897)

Endevineu la nostra coberta!

En aquest número convoquem de nou el concurs: quina és la imatge de la coberta? A més, millorem la dotació del primer premi, gràcies al generós patrocini del Gremi d'Hotels de Barcelona!

- 1er premi: dues nits per a dues persones a un hotel de Barcelona
- 2° premi: una subscripció gratuïta vitalícia a la nostra revista i un lot de llibres d'art modernista
- 3° premi: un lot de llibres d'art modernista

(Els premis es poden enviar com a regal a qui esculli el/la guanyador/a)

En el missatge, heu d'identificar l'obra que surt a la coberta i el seu autor. Recordeu d'incloure el vostre nom, adreça postal i un telèfon de contacte. Data límit: 15 d'abril 2009.

In this issue, we again challenge you to guess the cover image. We have also upped the ante of our 1st prize, thanks to the generous sponsorship of the Hotel Guild of Barcelona!

- 1st prize: two nights for two people at a Barcelona hotel
- 2nd prize: a lifelong free subscription to our magazine and a collection of books on Art Nouveau
- 3rd prize: a collection of books on Art Nouveau

(All prizes can be sent as a gift to whomever winner chooses)

In your email, name the work that appears on the cover and its author. Please include your own name, postal address and contact phone number. Deadline: April 15th 2009.

coupDefouet@bcn.cat

The Modernisme of the *Indians*, the Architectural Legacy of the Caribbean

Tate Cabré

Journalist and Professor at Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)
tcabremassot@hotmail.com

Lloret de Mar's impressive Modernista core, with its multicolour mosaics and pretty cemetery of the "Indians" (business people who made their fortunes in Spain's Caribbean and Latin America colonies); the Modernista buildings of Barcelona's Eixample district; those of the coastal town of Sitges, with its palm trees and fresco paintings; all the buildings by Antoni Gaudí (1852-1926) for the Güell-López family (ie, Palau Güell, 1888; Park Güell, 1900; Güell Pavilions, 1884; Güell cellars, 1895; and Güell crypt, 1908)... All constitute the most visible legacy of Catalan Modernisme financed with "Indià" capital, that is, profits from the former Spanish colonies, especially Cuba.

When speaking of these fortunes, we mean those that Catalan and Spanish emigrants, who, from the 18th century, had gone to "do the Americas", repatriated to invest in industry, farming and construction, especially in Barcelona. This massive injection of capital came in the second half of the 19th century, in the wake of insurrections and wars of independence in the former Spanish colonies.

The Modernista buildings of the "Indians" are pretentious:

© Tate Cabré

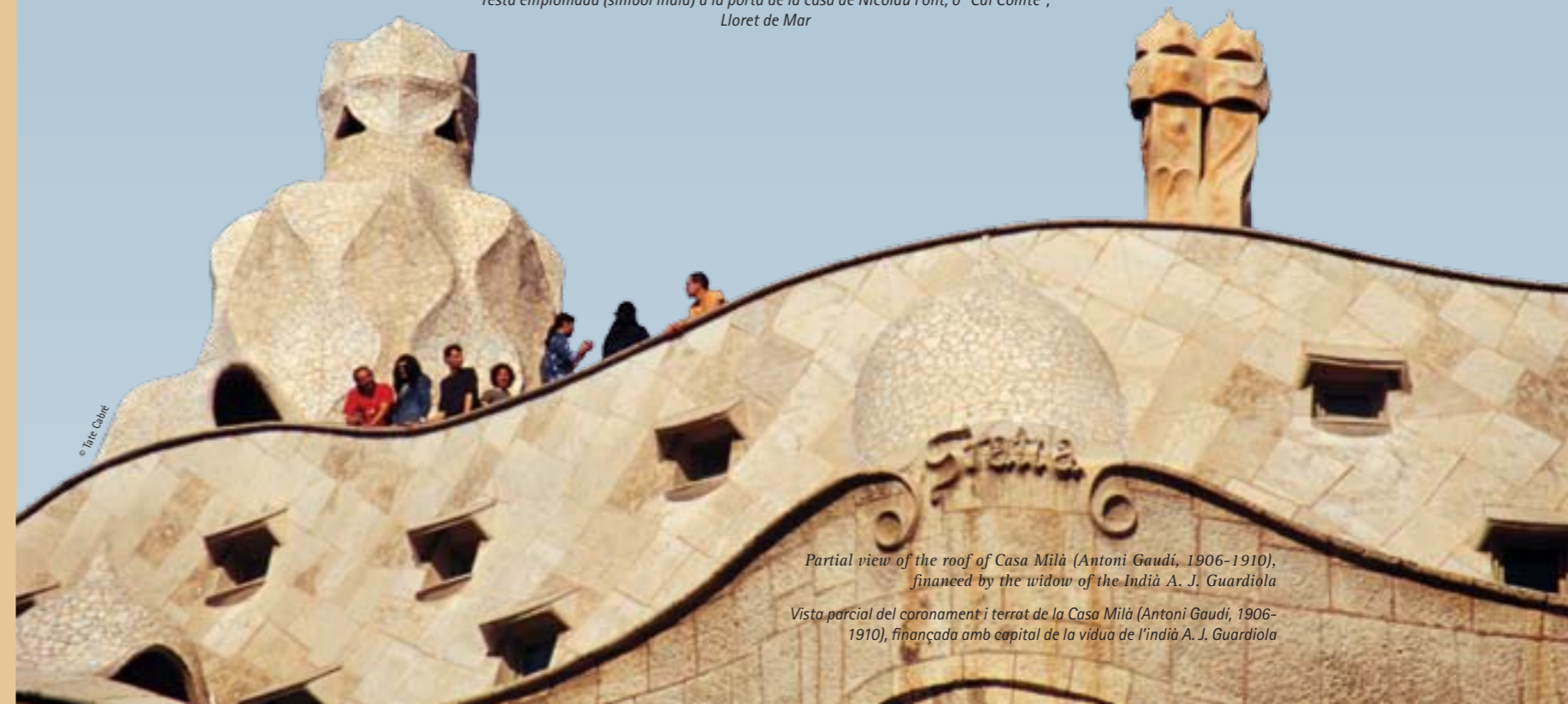
Lead head (an "Indià" symbol) in the door of Nicolau Font's house, aka Cal Comte, Lloret de Mar

Testa emplomada (símbol indià) a la porta de la casa de Nicolau Font, o "Cal Comte", Lloret de Mar

palaces, noble villas, country mansions, urban blocks of flats, churches, schools, homes or hospitals. They evoke the lost paradise of the Caribbean: surrounded by American sugar cane or bamboo gardens, palms and tropical fruit trees, artificial lakes with bridges, sculptures, grottos, rock garden fountains, broad paths and evocative cages for exotic animals.

The "Indians" from America planned these buildings with passion, keen to show off to their fellow citizens the fortunes they had made abroad. Similarly, they acquired noble titles, founded social clubs, arranged marriages of convenience with other multimillionaire "Indià" families and had their initials engraved on façades, balconies, ships, cars... wherever they could.

Today, stripped of their elitist and class-conscious meaning, the "Indià" Modernista buildings tend to be open to the public as gardens in which to stroll, hotels, bars and restaurants. Many are photographed and documented in the book we've been working on since 2004: *From Cuba to Catalonia, the Legacy of the Indians* (Cossetània, 2008) and the eponymous exhibition that will be held over 2008 at the Catalunya-Amèrica Foundation, in Badalona (September); Vallès Architects' Association, in Terrassa (October); Blanes Archive in November; and House of Culture in Cambrils, in December.

Partial view of the roof of Casa Milà (Antoni Gaudí, 1906-1910), financed by the widow of the Indià A. J. Guardiola

Vista parcial del coronament i terrat de la Casa Milà (Antoni Gaudí, 1906-1910), finançada amb capital de la vídua de l'indià A. J. Guardiola

1² PUNT DE VISTA

El Modernisme dels indians, el llegat arquitectònic de Les Antilles

Tate Cabré
Periodista, professora a la Universitat Autònoma de Barcelona
tcabremassot@hotmail.com

L'impactant nucli modernista de Lloret de Mar, amb els seus mosaics multicolors i el bonic cementiri d'indians; el reducte secret del Modernisme català a Comillas, al nord-oest d'Espanya; la ruta d'edificis modernistes de l'Eixample de Barcelona i la de la ciutat costanera de Sitges, amb les seves palmeres i pintures al fresc; tota l'obra d'Antoni Gaudí (1852-1926) per als Güell-López, és a dir, el Palau Güell (1888), el Park Güell (1900), els pavellons Güell (1884), els cellers Güell (1895), la cripta Güell (1908)... constitueixen el llegat més vistós del Modernisme català finançat amb capital indià, procedent de les antigues colònies espanyoles, i molt especialment de Cuba.

Entenem com a fortunes indianes les que els emigrants catalans i espanyols que a partir del segle XVIII van anar a "fer les Amèriques", van repatriar per invertir en la indústria, el camp i la construcció, molt especialment a Barcelona. El retorn massiu d'aquest capital es va produir a la segona meitat del segle XIX, a partir de les insurreccions i les guerres per

Els indians van ser promotors directes de grans obres modernistes

la independència de les antigues colònies espanyoles. Les construccions indianes modernistes són pretensioses, siguin palaus, vil·les senyorials, masies, cases de pisos dins la trama urbana, esglésies, col·legis, asils o hospitals. Evoquen el paradís perdut del Carib: rodejats de jardins amb bosquets de canya americana o bambú, palmeres i fruiters tropicals, llacs artificials amb ponts, escultures, grutes i fonts de rocalla, senderons i evocatives gàbies per a animals exòtics.

Van ser projectades amb passió pels indians que arribaven d'Amèrica ansiosos de proclamar les seves noves fortunes ultramarines als seus conciudadans, i que amb aquest objectiu adquirien títols nobiliaris, fundaven clubs socials, arreglaven matrimonis de conveniència amb altres famílies indianes multimilionàries i estampaven les seves inicials a façanes, balcons, vaixells, automòbils... i a tot arreu on podien.

Sculpture of Ismael Smith in the Camps i Nonell hipogeum, done in 1908-10 in the "Indians Cemetery", Lloret de Mar
Escultura d'Ismael Smith a l'hipogeu Camps i Nonell, fet entre 1908 i 1910 al "Cementiri dels Indians", Lloret de Mar

© Tate Cabré

Avui, ja despullades d'aquella càrrega social elitista i classista, les edificacions indianes modernistes solen estar obertes al públic com a jardins de passeig, hotels, bars nocturns i restaurants. Moltes es troben fotografiades i documentades al llibre en el qual hem treballat des de l'any 2004, *Cuba a Catalunya, el llegat dels indians* (Cossetània, 2008), i a la mostra itinerant que amb el mateix nom serà present durant l'any 2008 a la seu de la Fundació Catalunya-Amèrica, a Badalona, al setembre; a la del Col·legi d'Arquitectes del Vallès, a Terrassa, a l'octubre; a l'Arxiu de Blanes al novembre, i a la Casa de Cultura de Cambrils al desembre.

El boom econòmic propiciat pel capital vingut de les Antilles va ser vital per crear un estat econòmic i social predisposat a acollir de manera entusiasta el nou estil del 1900, el Modernisme. Els indians van ser els promotors directes de les grans obres modernistes, encarregant-les directament a arquitectes com Antoni Gaudí, com va fer l'indià de segona generació Eusebi Güell i Bacigalupi (1846-1918), fill del celebèrrim indià Joan Güell i Ferrer (1800-1872), o bé finançant-les des de Cuba, com va fer el banquer de Lloret de Mar Narcís Gelats i Durall, propietari de la Banca Gelats de l'Havana amb sucursal a Wall Street, 50, de Nova York, quan va encarregar la capella del Santíssim

© Tate Cabré

Antoni Gaudí, 1908. Ceiling of the Güell Crypt, Santa Coloma de Cervelló
Antoni Gaudí, 1908. Sostre de la Cripta Güell, Santa Coloma de Cervelló

POINT OF VIEW¹³

Detail of a grill of Nicolau Font's house in Lloret de Mar. Unknown artist, 1877
Detall de la reixa de la casa de Nicolau Font a Lloret de Mar. Autor desconegut, 1877

The economic boom created by this Caribbean colony capital was essential in creating an economic and social situation in which society was ready to welcome with open arms the new style of the 1900s: Modernisme. The "Indians" were the direct promoters of the great Modernista projects, commissioning them directly from architects like Antoni Gaudí, as in the case of the second generation "Indià" Eusebi Güell i Bacigalupi (1846-1918), son of the well known "Indià" Joan Güell i Ferrer (1800-1872), or by funding them from Cuba. This is what the Lloret de Mar banker Narcís Gelats i Durall, owner of Havana's Banca Gelats (with a branch at 50 Wall Street in New York), did when he commissioned Bonaventura Conill i Montobbio (1875-1946) to design the Chapel of the Holy Sacrament in the Church of St Romà in Lloret de Mar.

Gaudí had two "Indià" clients, Máximo Díaz de Quijano, who commissioned him for El Capricho villa (1883) in Comillas, and Antonio López y López (1817-1883), also from Comillas. The latter commissioned furnishings from Gaudí for the Sobrellano palace and chapel (1882) in Comillas, both considered pre-Modernista works. The second great Modernista architect, Lluís Domènech i Montaner (1850-1923), also worked for López, designing the Sobrellano chapel's crypt entrance and the Pontifical Seminary (1891). For the same town's city hall, he designed the Fuente de los Tres Caños (Three-Spouted Fountain, 1899), monument to Antonio López (1890) and cemetery

© Tate Cabré

(1893), containing sculptures by the best Modernista sculptors: Eusebi Arnau and Josep Llimona.

Another major Gaudí building, Casa Milà (1906-1910), was funded with "Indià" capital amassed in Guatemala by Josep Guardiola i Grau (1831-1901) and commissioned by his widow, Roser Segimon. She had remarried Perico Milà i Camps, whose surname was applied to the house. Other clients of Gaudí, those who had Casa Calvet (1898) and Casa Batlló (1904) built, were not "Indians" but textile manufacturers whose business benefitted from the economic boom created by the arrival of capital from abroad.

The second most important concentration of Modernista construction financed by "Indià" money is in Lloret de Mar. The "Indians" funded the reconstruction in Modernista style of the Church of St Romà (1914), with sculptures by Llimona and Clarasó. A decade earlier, the "Indià" Nicolau Font i Maig (1830-1908), Count of Jaruco, commissioned the third great name of Modernisme, Josep Puig i Cadafalch, with the Modernista restoration of the Sant Pere del Bosc building and the erection of a way-marking cross (1903), with sculptures by Eusebi Arnau, and the construction of the Mare de Déu

The "Indians" were direct promoters of great Modernista projects

de Gràcia chapel (1909). He had Enric Monserdà i Visal (1850-1926) raise the popular monument to the Angel of Lloret (1905), with sculptures by Arnau and Bechini. Font i Maig also had himself built a startling Modernista house in the town, now housing municipal offices. Mention must also be made of the so-called Modernista Cemetery of the Indians in Lloret.

The third redoubt of "Indià" Modernisme is Barcelona's Eixample district. Its creator, Ildefons Cerdà, belonged to a family that traded overseas. According to the historian Martín Rodrigo Alharilla in 1880, 10 years after construction of the first buildings had begun, most of the 20 top property-owners in the district were "Indians". Among the main Modernista buildings were those by Gaudí already mentioned; that of an "Indià" who had lived in Cuba and the Philippines, Ramon Botet i Fonollà (1828-1900), now the Colmado Quilez general store on Carrer d'Aragó; the house of Josep Pons (1913), an "Indià" from Cuba, designed by Josep M. Barenys i Gambús at Carrer de Mallorca 304; and the house of Manuel Malagrida (who made his fortune in Argentina) at Passeig de Gràcia 27, by Bonaventura Bassegoda i Amigó.

Aside from the three areas mentioned here, many buildings in Modernista style raised by "Indians" along the Cantabrian coast, now luxury hotels, can be visited today. In Catalonia, one can follow the "Indià route" in Sitges, with such Modernista buildings as the house of Bartomeu Carbonell i Mussons (1913), whose emblematic clock tower today is part of the town's image, and Bonaventura Blay's Villa Avelina (1901), by Gaietà Buigas Monravà (1851-1919), among others. All exist thanks to those daring adventurers who acted in a philanthropic spirit in favour of their places of birth, lending them a distinguishing touch that still characterises them today. [↗](#)

Bonaventura Conill, 1916. Chapel of the Holy Sacrament, Church of Sant Romà, Lloret de Mar

Bonaventura Conill, 1916. Capella del Santíssim Sacrament de Sant Romà de Lloret

Gaietà Buïgas, 1901. Ceiling of the Villa Avelina, property of Bonaventura Blay, now converted into a hotel, Sitges
Gaietà Buïgas, 1901. Sostre de la Vil·la Avelina propietat de Bonaventura Blay, convertida en hotel, Sitges

Sacrament (1916) de l'església de Sant Romà de Lloret de Mar a l'arquitecte Bonaventura Conill i Montobbio (1875-1946).

Antoni Gaudí va tenir dos clients indians, Máximo Díaz de Quijano, que li va encarregar la vil·la El Capricho (1883) a Comillas, i Antonio López (1817-1883), que també per a Comillas, d'on era orind, li va encarregar alguns mobles per a la capella i el palau de Sobrellano (1882), totes dues obres considerades premodernistes. El segon gran arquitecte del Modernisme, Lluís Domnech i Montaner (1850-1923), va dissenyar per a López, a Comillas, la porta de la cripta de la capella de Sobrellano i el Seminario Pontificio (1891), i per al municipi La Fuente de los Tres Caños (1899), el monument a Antonio López (1890) i el cementiri (1893), que conté escultures dels millors escultors del Modernisme: Eusebi Arnau i Josep Llimona.

Una altra gran obra modernista de Gaudí, la Pedrera o Casa Milà (1906-1910), va ser finançada amb el capital acumulat a Guatemala per l'indià Josep Guardiola i Grau (1831-1901) i encarregada a l'arquitecte per la seva vídua, Roser Segimon, casada en segones núpcies amb Perico Milà i Camps, el cognom del qual va donar nom a la casa. Altres clients de Gaudí, com els promotors de la casa Calvet (1898) i de la casa Batlló (1904), no eren indians però si eren fabricants tèxtils i els seus negocis van viure l'efervescència econmica deguda a la repatriació dels capitals d'ultramar.

El segon nucli modernista indià en importància es troba a Lloret de Mar, on els indians van finançar la reconstrucció modernista de l'església de Sant Romà (1914), amb escultures de Llimona i Clarasó. A la dècada anterior, i a la finca de Sant Pere del Bosc, l'indià Nicolau Font i Maig (1830-1908), comte de Jaruco, havia encarregat al tercer gran nom del Modernisme, Josep Puig i Cadafalch, la restauració modernista de l'edifici i l'erecti d'una creu de terme (1903) amb escultures d'Eusebi Arnau i d'una ermita a la Mare de Déu de Grcia (1909). A Enric Monserdà i Vidal (1850-1926), li va encarregar el popular monument a l'ngel de Lloret (1905) amb escultures d'Arnau i Bechini. Font i Maig també es va fer construir una impactant casa modernista al poble, que avui allotja equipaments municipals. No es pot deixar d'esmentar a Lloret l'anomenat "cementiri modernista dels indians".

El tercer reducte de Modernisme indià que esmentarem és l'Eixample de Barcelona, l'artífex del qual, Ildefons Cerd, pertanyia a una família de

Esqueu Mausoleum, Lloret de Mar cemetery. Attributed to Bonaventura Conill, 1904-1909

Mausoleu Esqueu al cementiri de Lloret de Mar. Atribuït a Bonaventura Conill, 1904-1909

comerciants amb ultramar. Segons l'historiador Martín Rodrigo Alharilla, l'any 1880, deu anys després de l'inici de les primeres edificacions, la majoria dels vint principals propietaris del barri eren indians. Alguns dels edificis modernistes destacats són els ja esmentats de Gaudí; el de l'indià de Cuba i Filipines Ramon Botet i Fonoll (1828-1900), ocupat avui pel Colmado Quilez al carrer Aragó; la casa de Josep Pons (1913), indià de Cuba, obra de Josep M. Barenys i Gambús, al carrer Mallorca, 304; i la casa de Manuel Malagrida, indià d'Argentina, al passeig de Grcia, 27, de Bonaventura Bassegoda i Amigó.

A banda dels tres nuclis esmentats, a Espanya es poden visitar nombroses construccions indiennes d'estil modernista a la cornisa cantàbrica, convertides avui en hotels de luxe. A Catalunya es pot seguir la ruta indiana de Sitges, amb obres modernistes com la casa de Bartomeu Carbonell i Mussons (1913), amb l'emblemtica torre de rellotge que dóna imatge a la vila, o la Vil·la Avelina (1901) de Bonaventura Blay, obra de l'arquitecte Gaietà Buïgas Monravà (1851-1919), entre d'altres. Totes elles es deuen a aquells aventurers atrevits que van actuar com a filantrops beneficiant les seves localitats d'origen i argortant-los el toc diferencial que les segueix caracteritzant avui en dia.

JUBILEE

The Century-old Rek Palace Revives

Wrought iron balustrade by Pl Fekete, after drawings by architect Ede Magyar

Balustrada de forja de Pl Fekete, segons el disseny de l'arquitecte Ede Magyar

Mria Rti
 Art historian, National Office of Cultural Heritage, Budapest
 maria.reti@koh.hu

The most beautiful building of the city of Szeged in the south of Hungary, Rek Palace, was revived as a new cultural centre in 2007. The hundred-year-old building, which carries the stylistic elements of the so-called "Hungarian Secession", is an outstanding piece of the European Art Nouveau. Its facade is entwined with reliefs of lilac and gold lilies that continue in the floreal ornaments of the wrought iron balustrades and the roof. The magnificent building looking on to two streets and having a courtyard shows the influence of French and Belgian architects Hector Guimard and Victor Horta, unlike other Hungarian Art Nouveau buildings.

The palace-like building, which contained six apartments, was commissioned by Iván Rek, a hydraulics engineer, for his family, and designed by architect Ede Magyar (29) in 1906-07.

Iván Rek, who often visited his uncle, the popular Hungarian painter Mhly Munkcsy, in Paris, was enchanted by the new style there. Breaking up with the then dominant Historicism, every detail of the facade shows the clear style of the floral Art Nouveau.

The facade of the two-storey building is decorated with sculptured reliefs. The oriels and balconies are supported with floral motives, the balustrades and pillars ornamented with lilies hint at the occupation of the patron. The lilies having lilac petals and golden anthers that are entwined on the wavy surfaces resemble the flora of the River Tisza. The seccos under the cornices were originally decorated with naked water fairies but they were removed not long after the building was accomplished due to the wish of some conservative female members of the family. Today we can see the green striped ornaments here. The arched walnut portals and windows suit the dynamism of the facade.

Detail of the famous sculptured lilies on the facade
Detall dels famosos liris esculpits a la façana

e Lucía Szphey

ANIVERSARI

El centenari Palau Reök torna a la vida

Mária Réti
Historiadora de l'Art, Oficina Nacional del Patrimoni Cultural, Budapest
maria.reti@koh.hu

El Palau Reök, l'edifici més bonic de Szeged (al sud d'Hongria), va rebre una segona oportunitat com a centre cultural el 2007. Aquest edifici presenta elements estilístics de l'anomenada "Secession hongaresa" i constitueix un exemple magnífic de Modernisme.

Uns relleus de lilàs i lliris daurats serpentejegen i es cargolen per la façana i continuen en l'ornament floral de les balustrades de forja i del sostre. A diferència d'altres edificis modernistes hongaresos, l'esplendorós edifici, que dona a dos carrers i compta amb un pati, mostra la influència de l'arquitecte francès Hector Guimard i del seu col·lega belga, Victor Horta.

L'edifici, d'aire sumptuós, contenia sis apartaments i va ser un encàrrec de l'enginyer hidràulic Iván Reök per a la seva família. L'arquitecte Ede Magyar el va dissenyar els anys 1906-1907, amb 29 anys d'edat. Reök, que visitava sovint el seu oncle, el famós pintor hongarès Mihály Munkácsy, a París, estava fascinat pel nou estil que hi trobava. Cada detall de la façana traspuja l'estil floral del Modernisme, en un clar trencament amb l'historicisme dominant.

Uns relleus esculpits adornen la façana d'aquest edifici de dues plantes. La tribuna i els balcons descansen damunt uns motius florals, mentre que les balustrades i les columnes ornamentades amb lliris fan referència a l'ocupació del propietari. Els lliris, amb pètals liles i anteres daurades que s'entrellacen en les superfícies ondulades, recorden la flora del riu Tisza. Els secs sota les cornises originalment

Un clar trencament amb l'historicisme dominant

estaven decorats amb fades aquàtiques nues, però aquestes es van eliminar poc després de la finalització de l'edifici a instàncies de certs membres femenins conservadors de la família. Avui, hi veiem uns ornaments de franges verdes. Els portals i les finestres en arc de noguera escauen al dinamisme de la façana.

També al buc de l'escala hi trobem ornaments florals. El fullatge de les balustrades de forja es cargola al voltant d'una barra fins a un ram de flors. Els lliris que ondulen entre la decoració de jònçares de les balustres converteixen el buc en una enorme planta enfiladissa daurada. Pál Fekete, un prolífic ferrer modernista hongarès de Szeged, va realitzar

Stairwell, viewed from above

L'escala, vista des de dalt

Main façade of Reök Palace

Façana principal del Palau Reök

Main entrance door

Porta principal

Floral ornaments are apparent in the staircase of the building as well. The foliage of the wrought iron balustrades is entwined up around a bar into a bunch of flowers. The lilies rippling among the sedge-like decoration of the balustrades turn the stairwell into a giant gilded creeping plant. The beautiful wrought iron work was

Breaking up with the then dominant Historicism

made after the drawings of architect Ede Magyar by Pál Fekete, a prolific Hungarian blacksmith of Art Nouveau

style from Szeged. The staircase window mullions are all unique works resembling floral motifs. The undulating banderol decorating the staircase walls responds to the foliage of the balustrade.

During the building's recent renovation, one room was restored to its original state in the interior. The corner room on the first floor was decorated with green vertical stripes and with series of wreaths in the frieze. The room's decorative paint was reconstructed based on those restored surfaces that retained the original wallpaper-like pattern typical for the beginning of the 20th century. The three doors of the same room were also restored, including their green graining.

The new Regional Cultural Centre that was opened in the palace, renovated on its 100th anniversary, kept its original patron's name in its acronym REÖK (Regionális Összművészeti Központ). REÖK's profile embraces decorative arts, music, literature and theatre performances. The building has various programmes on offer – the rooms on the upper floor provide exhibition space for the high arts, the basement for underground artists. Visitors can also enjoy the glass-roofed inner courtyard. A new cafeteria will open in the ground-floor corner rooms. www.reok.hu

www.reok.hu

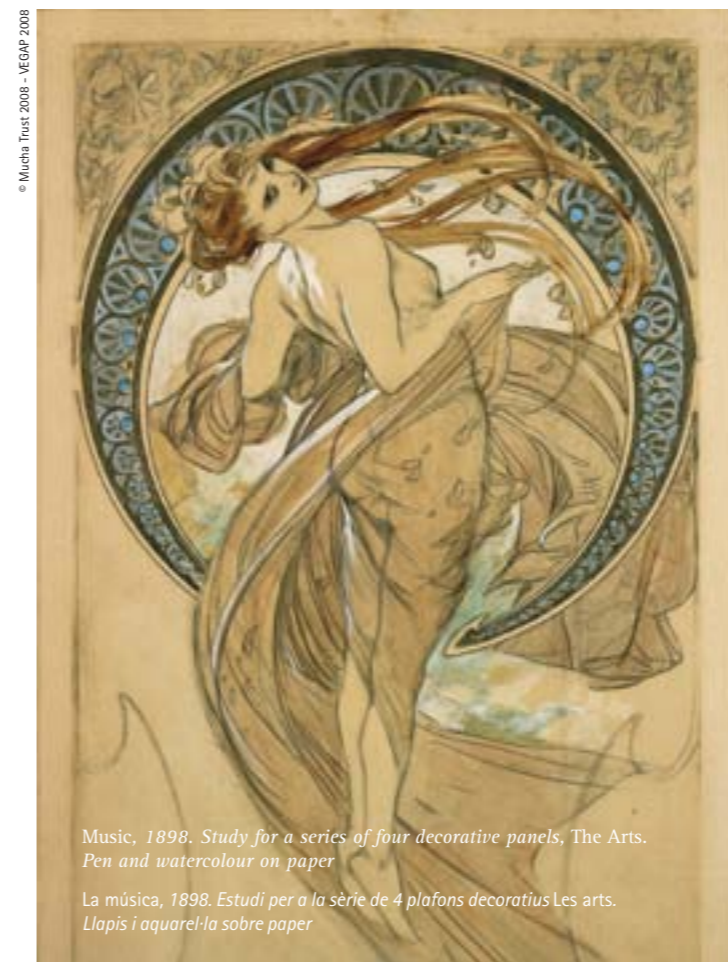
View of the corner façade
Vista de la façana cantonera

la bella forja seguint els dissenys d'Ede Magyar. Els monjos de la finestra del buc de l'escala són tots peces úniques amb motius florals. La banderola ondulant que adorna les parets del buc complementen el fullatge de la balustrada.

Durant la recent restauració de l'edifici (en el seu centenari), es va retornar l'interior d'una de les habitacions al seu estat original. Es va decorar la cambra cantonera de la primera planta amb franges verdes i amb un seguit de corones al fris. La pintura ornamental es va recuperar a partir de les superfícies restaurades que conservaven el patró original que recorda l'estil del paper pintat típic de principis del segle XX. També es van restaurar les tres portes, incloent la textura de l'acabat de la pintura de color verd.

El nou Centre Cultural Regional que va obrir-se al palau conserva el nom del propietari original en el seu acrònim REÖK (Regionális Összművészeti Központ). El centre acull mostres d'arts decoratives, música, literatura i teatre en diversos espais. A les sales de la planta superior hi ha espais per a exhibicions d'artistes reconeguts i al soterrani per a les tendències més *underground*. Els visitants poden gaudir també del pati interior amb sostre de vidre. A les sales cantoneres de la planta baixa s'hi obrirà una cafeteria.

www.reok.hu

Music, 1898. Study for a series of four decorative panels, The Arts.
Pen and watercolour on paper

La música, 1898. Estudi per a la sèrie de 4 plafons decoratius Les arts.
Llapis i aquarel·la sobre paper

Àlex Mitrani
Curator of the Exhibition *Alphonse Mucha. Seduction, Modernity Et Utopia*
Fundació "la Caixa", Barcelona
amitrani@arrakis.es

Leaving aside the undisputed seductiveness of his works, fascinating to some and excessive to others, the figure of Alphonse Mucha (Ivančice, 1860-Prague, 1939), who slipped from fame to an obscurity from which only recently he has begun to re-emerge, lies at the heart of fundamental issues of modernity.

After the unexpected success of his artistic and professional association with Sarah Bernhardt in 1895, French critics, once they had overcome the initial ignorance that led them to think he was a Hungarian, or even Spanish, artist, came to see Mucha, together with Chéret and Grasset, as a master of the art of posters for whom many collectors at the time had a veritable thing.

When Art Nouveau began its rapid decline, Mucha went to the United States of America, where he arrived for the first time in 1904 and was received, as the *New York Daily News* heralded, as "the greatest decorative artist in the world". He wanted to redirect his career there and find financial backing for artistic projects for his native Moravia. His return, in 1910, was not easy, as he was seen by Czech artists as a foreigner who, at the same time, employed a style that was by now out of fashion.

His controversial contribution to Prague's Town Hall expresses an eclectic style that in some respects connects with what would

Self-portrait, c1897. Mucha sleeping on a sofa in his study in Paris
Autoretrat, c. 1897. Mucha dormint en un sofà del seu estudi de París

Àlex Mitrani
Curador de l'exposició *Alphonse Mucha. Seducció, modernitat i utopia*
Fundació "la Caixa", Barcelona
amitrani@arrakis.es

Més enllà de la seducció indiscutible de la seva obra, fascinant per a uns, excessiva per a d'altres, la figura d'Alphonse Mucha (Ivančice, 1860-Praga, 1939), que va passar de la fama a un oblit progressiu del qual només recentment s'està recuperant, se situa a la cruïlla de problemes fonamentals de la modernitat.

Després de l'èxit sobtat amb l'associació professional i estètica que estableix amb Sarah Bernhardt el 1895, la crítica francesa, un cop superat el desconeixement inicial que va fer que se'l definís com a artista hongarès i, fins i tot, espanyol, considerà Mucha, juntament amb Chéret i Grasset, com a mestre de l'art del cartell, autèntica fal·lera de l'època per a molts col·leccionistes. Quan el Modernisme estava iniciant la seva decadència, que seria molt ràpida, Mucha marxà als Estats Units, on arribà el 1904 per primer cop i va ser rebut, com lloava el *New York Daily News* com "the greatest decorative artist in the world" ("el més gran artista decoratiu de tot el món"). Allí volia reorientar la seva carrera i trobar el suport financer per als seus projectes artístics en favor de la seva Moràvia natal. El retorn, el 1910, no fou fàcil, ja que va ser vist pels artistes txecs com un estranger i, alhora, practicava un estil fora de moda. La seva polèmica aportació a la Casa Municipal de Praga s'expressa en un estil eclèctic que per moments entronca amb el que seria l'Art Déco. Portà a terme la seva obra més ambiciosa, el cicle de vint magnes pintures (6,10 x 8,10 i 6,10 x 4,05 m), *l'Epopeia eslava*, acabada l'any 1928. La voluntat simbòlica, l'esperit grandios, l'estil retòric i efectista, el realisme espectacular, han fet parlar

Mucha va ser vist pels artistes txecs com un estranger que practicava un estil fora de moda

de d'un paral·lelisme amb el realisme socialista. Res més lluny de la intenció de Mucha. El seu art responia llavors a uns ideals molt particulars que sobrepassaven el que segurament considerava la contingència artística. La seva estètica era, en realitat, extemporània. La dominació soviètica de Txecoslovàquia imposà un codi de valors segons el qual la trajectòria de Mucha era considerada burgesa i decadent. Després de l'ostracisme, a poc a poc, i en part gràcies a l'atracció que exercí entre els dissenyadors afins a la moda psicodèlica dels anys setanta, l'obra de Mucha va adquirir certa visibilitat, que després ha estat objecte d'una fructuosa explotació comercial, però que l'ha banalitzat i ha dificultat la seva apreciació com a artista complet i coherent.

Mucha es mou, en la seva etapa pròpiament modernista, entre dos extrems: el d'una nova concepció de la imatge lligada a l'ús comercial i el d'un art hermètic i visionari d'arrel simbolista. Un episodi extremadament significatiu fou la producció, el 1907, a iniciativa d'un industrial de Chicago, d'un "Savon Mucha". Probablement es tracta del primer cas d'un artista que esdevé marca. Aquell producte cosmètic de l'Armour & Co no només incorporava els dissenys gràfics de Mucha per a la promoció, sinó que aprofitava la fama de l'artista i les associacions que suggeria la seva obra en els possibles consumidors. Mucha se situava així a l'extrem de la comercialització artística a la terra del liberalisme i el nou utilitarisme que tant havien escandalitzat els pensadors

The White Lily is part of a series of four decorative panels, The Flowers, 1898

El lliri blanc forma part de la sèrie de 4 plafons decoratius Les flors, de 1898

Poster for the Moravian Teachers' Choir, lithograph, 1911 / Cartell per al Cor de Professors Moravians, litografia, 1911

europèus de la fi del segle, seguint l'estela d'un Baudelaire, i trencant així amb el purisme romàntic de l'art. Les imatges de Mucha circulaven en el mercat com a icones intercanviables i reproduïbles massivament. Un bon exemple el trobem a un petit calendari promocional per a l'empresa Xocolata Ametller. En aquest cas, un artista txec realitza una imatge ("Rêverie") per a un impressor parisenc (Champenois) que probablement ven la imatge a un impressor italià (Institut Italià d'Arts Gràfiques, Bergamo) que l'empra per anunciar el producte d'un client de Barcelona. Un aspecte interessant seria determinar exactament quins foren els tractes de Mucha amb els impressors i, sobretot, com gestionava Mucha els seus drets d'autor.

L'ordenació i estudi en els propers anys dels fons documentals que posseeix la Mucha Foundation hauria de ser esclaridor en aquest sentit. En tot cas, som davant una ductilitat en la difusió de la imatge que no és tan lluny de l'estatut contemporani de la imatge en la nostra cultura del virtual.

Si el repertori metafòric de Mucha prové de la tradició romàntica, els recursos gràfics destinats a produir imatges sintètiques i saturades alhora, de gran impacte estètic i eficaç comunicació emotiva, susceptibles d'una difusió massiva i d'abast universal (com el seus cartells per a Job), enllacen amb el fenomen de la desaturització de l'art (la pèrdua del seu estatus transcendent i aristocràtic) que el filòsof Walter Benjamin descriuria, el 1936, com a característic del canvi de paradigma estètic i social produït per la reproductibilitat de les imatges. Cal assenyalar aquí l'interès de Mucha per les noves tecnologies de la imatge. La seva producció fotogràfica, malgrat reservar-la a l'àmbit privat, demostra una comprensió de les propietats inherents d'aquest mitjà i arriba a resultats de gran qualitat, que només recentment s'han començat a apreciar en el seu just valor. Mucha emprà la fotografia com a eina per preparar les seves composicions gràfiques i pictòriques, però també com a llenguatge expressiu i com a

Tin box with a lithograph advertisement for Gaufrettes Pralinées biscuits

Capsa de llautó recoberta amb una etiqueta litogràfica per a les galetes Gaufrettes Pralinées

Illustration for the book of Robert de Fleurs, Ilsée, princesse de Tripoli, 1897

Il·lustració pel llibre de Robert de Fleurs, Ilsée, princesse de Tripoli, 1897

eina documental que li permetia recollir aspectes profunds i humans de la realitat. Però cal també assenyalar un aspecte revelador com és la seva curiositat pel cinema. Segons recull el seu fill Jiri Mucha a la biografia de l'artista, Mucha va mantenir una relació d'amistat amb els germans Lumière i va fer projeccions al seu taller. Sabem que se li va proposar de fer una versió cinematogràfica del seu llibre *Le Pater* (1899) i que podia haver tingut relació amb la productora Gaumont o amb Lee de Forest, pioner del cinema sonor. Com a membre de la Société Populaire des Beaux-Arts, Mucha realitzà un cartell per promoure l'ensenyament de l'art amb un mitjà tècnic innovador, les projeccions, una opció desacralitzadora i democràtica.

De fet, aquestes afinitats ens donarien una clau per interpretar la sèrie de *l'Epopèia eslava* i el seu aparent antiavantguardisme. L'obra va ser concebuda com un espectacle vibrant i emotiu pensat per a la col·lectivitat, que traçaria un relat èpic com els *westerns* en cinemascop. La seva concepció tècnica i estilística correspondria a aquesta sensibilitat contemporània.

Però si podem descobrir en Mucha aquestes arrels fonamentalment modernes, aquesta dimensió no auràtica, constatem també que hi ha un Mucha auràtic i inspirat que creu en la potència espiritual de l'art. Són nombroses les imatges de dones portadores de llum o marcades per l'estel al front. La bellesa és per a Mucha una manifestació de veritat i d'il·luminació religiosa, de la mateixa manera que l'art no és una entitat aristocràtica sinó de vocació humanista, malgrat jugar amb l'hermetisme (Mucha va ser iniciat a la Gran Lògia maçònica de París el 1898). Com a l'obra de Paul Gauguin, amb qui mantingué una breu però intensa relació, la dona és la mèdium d'aquests valors. Encara que, òbviament, beu de Makart i de Moreau, la musa de Mucha, a diferència de la *femme fatale* de la fi del segle, és un esperit benigne i entès sense misogínia. Allò que Robert de Flers va escriure a *Ilsée*

Two lithograph posters for performances by Sarah Bernhardt: The Lady of the Camellias (left, 1896) and Gismonda (right, 1894)

Dos cartells litogràfics per a obres protagonitzades per Sarah Bernhardt. A l'esquerra, La dama de les camèlies, de 1896; a la dreta, Gismonda, de 1894

(1897) per encàrrec de l'editor amb l'objectiu de ser il·lustrat per Mucha sembla, de fet, pensat per traduir el pensament de l'artista: una aspiració intensa a un coneixement de l'inefable, l'associació entre flor i dona i l'assumpció d'aquesta com a catalitzador de l'ànima, com a Senyora "d'amor, d'esperança, de somni i de malenconia".

El nou apropament que s'està realitzant a la figura d'Alphonse Mucha ha de prescindir de les dicotomies històriques entre avantguarda i reacció, de la mateixa manera que per a la correcta interpretació i avaluació del Modernisme estem obligats a afrontar-ne la complexitat. Des d'aquesta revisió el paper de Mucha es revela clau.

www.muchafoundation.org

Girl in the Woods, study in charcoal and pastel on paper, c1900
Noia al bosc, estudi en carbó i pastel sobre paper, c. 1900

Lithograph poster, c1900. Gal Hair Petroleum advertisement for the Echeandía perfume store in Madrid

Cartell litogràfic, c. 1900. Anunci de Petrolí Gal per als cabells per a la Perfumeria Echeandía de Madrid

Jordi Canuda Collection © Mucha Trust 2008 - VEGAP 2008

Passers-by in Red Square, Moscow. Silver gelatin photograph taken by Mucha during a research trip for his painting, The Abolition of Serfdom in Russia (1914), part of The Slav Epic series
Vianants a la plaça Roja de Moscou. Fotografia en gelatinocolor de plata, feta per Mucha durant el seu viatge de recerca per al quadre L'abolició de la servitud a Rússia (1914), de la sèrie L'epopeia eslava

later be Art Déco. He completed his most ambitious work, "The Slav Epic", a cycle of 20 giant paintings (6.10m x 8.10m and 6.10m x 4.05m), in 1928. Its symbolic charge, grandiose spirit, rhetorical and sensationalist style, and spectacular realism have led some to draw parallels with socialist realism. Nothing could have been further from Mucha's intentions. His art then aimed at very personal ideals beyond what he no doubt considered the contingencies of art. His aesthetic was, in reality, extemporaneous. And the Soviet domination of Czechoslovakia imposed a value system that saw Mucha's career as bourgeois and decadent.

Long after his ostracism, Mucha's work was slowly rediscovered, thanks in part to the interest it awakened in designers attached to the psychedelic fashion of the 1970s. His work found popular commercial use, which however rendered it banal and impeded a complete and clear appreciation of Mucha as artist.

During his Art Nouveau period, Mucha moved between two extremes: a new conception of the image linked to its commercial use and a hermetic, visionary art with symbolist roots. A highly significant episode was the production, in 1907, of a Mucha Soap, backed by

a Chicago industrialist. It was probably the first case of an artist becoming a brand. Armour & Co not only used graphic design work by Mucha to advertise this cosmetic product but profited from his fame as an artist and the associations suggested by his work among consumers. Thus, Mucha placed himself at the extreme of artistic commercialism

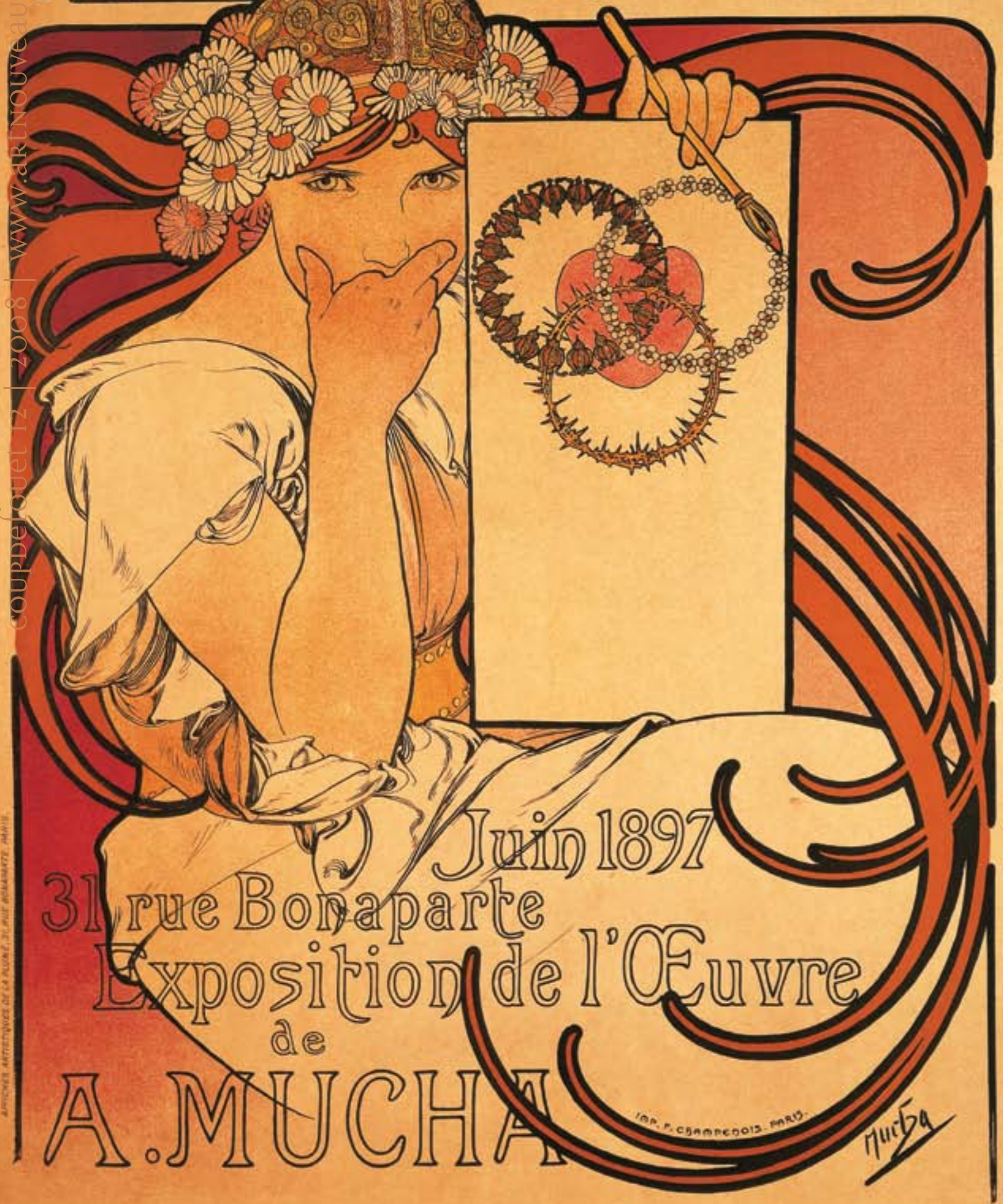
Mucha was seen by Czech artists as a foreigner with a style considered out of fashion

in the land of liberalism and new utilitarianism that had so scandalised European thinkers at the end of the 19th century, following the lead of, say, Baudelaire and breaking with the romantic purism of art.

Mucha's images circulated in the market like interchangeable icons that could be reproduced en masse. A good example is a small promotional calendar done for the Amattler chocolate company. In this case, a Czech artist (Mucha) created an image ("Rêverie") for a Parisian printer (Champenois), which probably sold it on to an Italian printer (the Italian Graphic Arts Institute in Bergamo), which in turn used it to advertise the product of a Barcelona client. It would be

© Mucha Trust 2008 - VEGAP 2008

SALON DES CENT

coupefouet 12 | 2008 | www.artnouveau.eu

IN DEPTH 27

interesting to know what Mucha's relationships with the printers were like and how he dealt with copyright. In coming years, the ordering and study of documents in the hands of the Mucha Foundation should shed light on this. Either way, the mobility of the image in this case is not far removed from the present-day situation of images in our virtual culture.

If Mucha's metaphorical repertoire comes from a romantic tradition, the graphic resources aimed at producing at once synthetic and saturated images, of great aesthetic impact and efficient bearers of emotive messages, widely distributed and universally appreciated (as with his posters for Job), coincides with the dethroning of art from its transcendent and aristocratic pedestal ("disauraticisation"). The philosopher Walter Benjamin would, in 1936, speak of this as a characteristic of the aesthetic and social paradigm created by the capacity to reproduce images.

We must mention Mucha's interest in new technology. His photographic production, although purely private, shows an understanding of the properties inherent in this medium. He attained high quality results that only now are being fully appreciated. Mucha used photography as a tool in the preparation of his graphic and pictorial compositions but also as an expressive language and documentary tool that allowed him to garner deep and human aspects of reality. We must note another revealing aspect, his curiosity for the cinema. According to what his son, Jiri Mucha, tells us in the artist's biography, Mucha was a friend of the Lumière brothers and projected films in his workshop. We know that he received a proposal to make a film version of his book *Le Pater* (1899) and that he may have had contacts with the Gaumont production company or with Lee de Forest, pioneer of the 'talkies'. As a member of the Société Populaire des Beaux-Arts, Mucha did a poster to promote the teaching of art with a novel technical medium, projections, a demystifying and democratic option.

Indeed, these interests of Mucha provide us with a key to interpreting "The Slav Epic" series and its apparent avant-garde nature. The work was conceived as a vibrant and emotional spectacle for a broad public, setting out an epic tale along the lines of the Westerns in Cinemascope. Its technical and stylistic conception would seem to fit in with his affinity for the modern.

However, just as we find in Mucha these fundamentally modern roots, this "unauratic" dimension, we also see that there was an auratic and inspired Mucha who believed in the spiritual power of art. Images of women carrying light or marked by a star on the forehead are legion. Beauty, for Mucha, is a manifestation of truth and religious illumination, in the same way that art is not an aristocratic entity but has a humanist vocation, even though he played with hermeticism (Mucha was initiated into the Grand Masonic Lodge of Paris in 1898).

Lithograph poster for the Mucha exhibition at the Salon des Cent in Paris, June 1897
Cartell litogràfic per a l'exposició de Mucha al Salon des Cent de París el juny de 1897

Lithograph poster for the centenary of the Amatller chocolate company, Barcelona, 1900
Cartell litogràfic per al centenari de l'empresa Choclates Amatller de Barcelona, 1900

As in the work of Paul Gauguin, with whom he maintained a brief but intense contact, the woman is the medium of these values. Although, clearly, he has something of Makart and Moreau, Mucha's muse, unlike the *femme fatale* of the end of the 19th century, is a benign spirit and understood without misogyny. What Robert de Flers wrote in *Ilsée* (1897), commissioned by a publisher with the aim of being illustrated by Mucha, seems, in fact, aimed at putting into words the artist's thinking: an intense desire to know the ineffable, the association between flower and woman and the assumption of the latter as the catalyst of the soul, as the Lady "of love, of hope, of dream and melancholy".

The renewed study of Alphonse Mucha must ignore historical dichotomies between avant-garde and reaction, in the same way that, in order to properly interpret and evaluate Art Nouveau, we must confront its complexity. From this point of view, the role of Mucha is of key importance. www.muchafoundation.org

coupefouet 12 | 2008 | www.artnouveau.eu

Jiri Mucha Collection © Mucha Trust 2008 - VEGAP 2008

ARREU

El Modernisme català a Ponce

Jorge A. Figueroa Irizarry
Director Divisió Patrimoni Cultural, Ponce
museodelahistoriadeponce@yahoo.com

Les ressonàncies del moviment modernista català té els seus ecos en una ciutat del sud de Puerto Rico, Ponce, on descobrim un passat senyorial i modernista a través de les petjades que van plasmar els seus arquitectes i mestres artesans en els edificis del casc històric de la ciutat. La primera manifestació del Modernisme a Ponce va ser la implantació del pla d'eixample. El model que es va adoptar per a la ciutat fou el que va proposar l'arquitecte català Fèlix d'Ors, que va fer del xamfrà un distintiu de l'entorn urbà de Ponce, a diferència d'altres ciutats porto-riquenyes. En els períodes pre i post invasió nord-americana, a la ciutat hi va proliferar la construcció de nous edificis i residències que van definir la morfologia del casc urbà segons les propostes dels seus arquitectes més notables.

Alfredo Wiechers, diplomad de l'École Spéciale d'Architecture de França i format a Barcelona sota la tutela de reconeguts arquitectes com Enric Sagnier, va conjugar en els dissenys els elements del Modernisme català amb el neoclassicisme predominant en les façanes de les principals edificacions de la ciutat. Així ho evidencien les línies sinuoses o el *coup de fouet* en la ferreria de les baranes dels balcons, els motius florals o vegetals en la decoració interior i exterior i els elements cromàtics en els vitralls, les rajoles i les pises, que posen de manifest el domini de l'art

ornamental i artesanal característic d'aquest moviment artístic.

Una altra de les figures més destacades fou l'enginyer Blas Silva Boucher, graduat a l'Escuela Especial de Caminos, Canales y Puertos de Madrid. Es va traslladar a Barcelona, on va treballar en la inspecció de diversos projectes. Les seves façanes, eclèctiques, i els elements decoratius dels interiors, obra del mestre artesà Elías Concepción, són testimoni d'una etapa de reinterpretació, recreació i adaptació modernista en l'entorn urbà de Ponce.

El pas del segle XIX al XX va marcar la transició entre els arquitectes formats a Europa i els formats als Estats Units. Víctor Manuel Doménech, Luis Porrata Doria, Pedro de Castro i Pedro Méndez Mercado van establir en les seves obres un nou vessant de l'arquitectura modernista a la ciutat, en integrar a les façanes l'Art Déco i el renaixement espanyol, una hibridació estilística que fou el resultat d'una mirada diferent i renovadora.

Més de cent anys després del moviment modernista, Ponce retroba les reminiscències d'aquella esplendor artisticoarquitectònica, no amb la nostàlgia del passat, sinó amb l'orgull d'haver rescatat i conservat un patrimoni històric que ocupa un seial en el Consell d'Honor de la Ruta Europea del Modernisme, un projecte que incorpora Ponce al catàleg de ciutats museu representatives d'aquest període de l'art universal. www.ponceweb.org

www.ponceweb.org

Pedro Méndez Mercado, 1930. Plaza del Mercado Isabel

WORLDWIDE

Catalan Modernisme in Ponce

Jorge Figueroa Irizarry
Director, Cultural Heritage Division, Ponce
museodelahistoriadeponce@yahoo.com

The impact of Catalan Modernisme has its echos in a city in southern Puerto Rico, Ponce. Its noble and Modernista past can be seen in the traces left by its architects and master craftsmen in the city's historical centre. The first sign of Modernisme in Ponce lay in the nature of the planned city extension. The city adopted a plan by the Catalan architect, Fèlix D'Ors, who made of the chamfered corner a distinctive sign of Ponce's urban makeup, in contrast to that of other cities in Puerto Rico.

In the period before and after the invasion by the United States, construction of new buildings and residences that would define the morphology of the city centre proceeded apace following the proposals of its leading architects.

Alfredo Wiechers, graduate of the l'École Spéciale d'Architecture in France and trained in Barcelona under the guidance of recognised architects such as Enric Sagnier, combined in his designs elements of Catalan Modernisme with the neoclassicism that predominated in the façades of the city's main buildings.

This is evidenced in the sinuous lines or "coup de fouet" in the ironwork of the balconies' banisters, floral and vegetable motifs in the interior and exterior decoration, the colourfulness of the stained-glass windows, tiles and pottery, all of which demonstrated this artistic movement's mastery of the decorative arts and handicrafts.

Another key figure was the engineer Blas Silva Boucher, graduate of Madrid's Escuela Especial de Caminos, Canales y Puertos (Special School of Roads, Canals and Ports).

He moved to Barcelona and worked as an inspector of various projects there. His eclectic façades and the decorative features of his interiors, carried out by the master craftsman Elías Concepción, bear witness to a time of reinterpretation, recreation and Modernista adaptation in Ponce's urban fabric.

The turn of the 20th century marked the transition between architects trained in Europe and the USA. In their creations, Víctor Manuel Doménech, Luis Porrata Doria, Pedro de Castro and Pedro Méndez opened a new aspect in the city's Modernista architecture, weaving into their façades Art Déco and the Spanish Renaissance, a stylistic hybrid that was the fruit of a different and innovative view of architecture.

More than a century after the birth of the Modernista movement, Ponce rediscovers the memory of this artistic and architectural splendour, not with a longing for the past but with the pride of having saved and preserved this historic building heritage that now has its place in the Council of Honour of the European Art Nouveau Route, a project that includes Ponce in the catalogue of museum cities representative of this period of universal art. www.ponceweb.org

www.ponceweb.org

Alfredo Wiechers Pieretti, 1911. Bathroom in the Wiechers House Museum

Alfredo Wiechers Pieretti, 1911. Cambra de bany de la Casa Museu Wiechers

Elías Concepción, 1911. Stained glass window of the Ponce History Museum (Salazar House)

Elías Concepción, 1911. Vitrall del Museu d'Història de Ponce (Casa Salazar)

30 Protagonistes

Rodolfo Ucha Piñeiro: un innovador de registres amplis

31 Limelight

Rodolfo Ucha Piñeiro: A Wide-Ranging Innovator

Juan J. Burgoa Fernández
Gerent de l'Àrea Cultural, Fundació Ferrol Metròpoli, Ferrol
cultura@ferrolmetropoli.org

El Modernisme, una arquitectura renovadora dissenyada per a la classe burgesa nascuda del procés industrial iniciat al segle XX, va tenir gran incidència en les localitats costaneres gallegues més desenvolupades. El moviment va arrelar amb certa profusió i va desplaçar l'eclecticisme i les tendències historicistes per donar lloc més endavant al regionalisme. Juntament amb l'arquitectura indiana, es va manifestar de manera notable a Ferrol i a altres urbs com Vigo, A Coruña, Sada o Ribadeo, on van treballar els arquitectes Rodolfo Ucha, Julio Galán, Pedro Mariño, Ricardo Boán i Jenaro de la Fuente.

A les primeries del segle XX, el barri de la Magdalena de Ferrol, un conjunt racional del segle XVIII, va integrar d'una manera exemplar un seguit d'obres modernistes de formes sòbries i tardanes, que van respectar

el classicisme del barri i van donar un valor afegit al seu patrimoni. El Modernisme de Ferrol es va veure representat especialment per Rodolfo Ucha, que el 2009 farà cent anys que fou nomenat arquitecte municipal.

Rodolfo Ucha Piñeiro va néixer a Vigo el 27 de setembre de 1882. Després d'estudiar a Ferrol, Santiago i A Coruña, es va matricular a l'Escuela Superior de Arquitectura de Madrid, on el 1906 va obtenir el títol d'arquitecte. El 1907 va tornar a Ferrol, on el maig de 1909 fou nomenat arquitecte municipal,

Ucha va saber estar al dia, malgrat treballar lluny de les noves tendències

un càrrec que va exercir fins al 1936. Fins al 1915 fou a més arquitecte del Ministeri de Marina, i de 1919 a 1952 va exercir també a Salamanca, Màlaga i A Coruña, com a membre del Cos d'Arquitectes d'Hisenda Pública.

Juan J. Burgoa Fernández
Cultural Affairs Manager, Fundación Ferrol Metròpoli. Ferrol
cultura@ferrolmetropoli.org

Art Nouveau, a fresh wave of architecture designed by the middle class that rose with the growth in industry at the turn of the 20th century, had a considerable impact in the more developed coastal centres in Galicia. The movement was widespread, shunting aside Eclecticism and historicist tendencies, only then itself to cede to Regionalism. Along with *india* architecture (*indians* were emigrants who had made their fortune in Latin America and returned to build mansions in their homeland), it was especially present in Ferrol and cities like Vigo, A Coruña, Sada and Ribadeo, where architects such as Rodolfo Ucha, Julio Galán, Pedro Mariño, Ricardo Boán and Jenaro de la Fuente were active.

Ferrol's Magdalena district, a product of 18th-century rational thinking, incorporated with ease several late, sober Art Nouveau buildings in the early 20th century. They respected the district's classicism and increased its heritage value. Especially representative of Art Nouveau in Ferrol was Rodolfo Ucha Piñeiro. The centenary of his appointment as municipal architect falls in 2009.

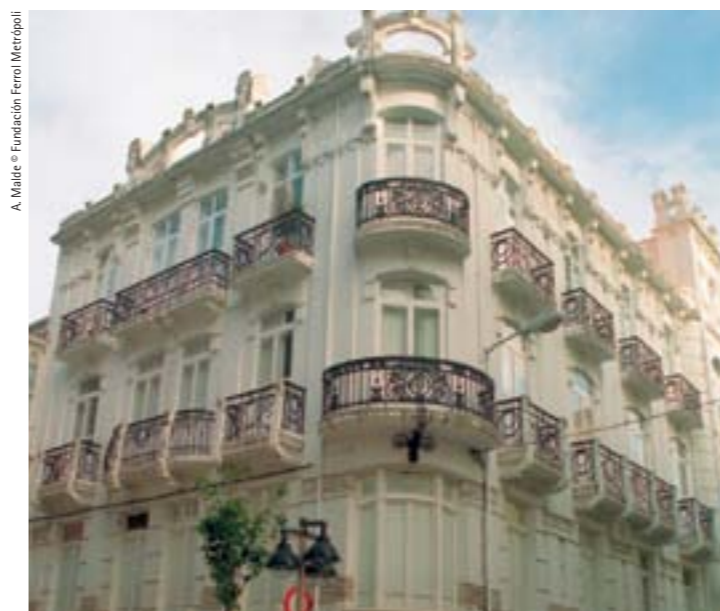
Rodolfo Ucha was born in Vigo on 27 September 1882. After studies in Ferrol, Santiago de Compostela and A Coruña, he enrolled in Madrid's Higher School of Architecture, where he graduated in 1906. He returned to Ferrol in 1907 and, in May 1909, was appointed Municipal Architect, a post he held until 1936. He was also the Navy Ministry's architect until 1915 and, from 1919 to 1952, a member of the board of architects for the Treasury, for whom he worked in Salamanca, Málaga and A Coruña.

In 1921, he married María de los Ángeles Donate, with whom he had six children (the eldest of whom also became an architect). From the end of the Spanish Civil War in 1939, he

Rodolfo Ucha at the wheel of his Renault, c1920

Rodolfo Ucha al volant del seu Renault, c 1920

Former Hotel Suizo (1913-16)

Antic Hotel Suizo (1913-1916)

Correo Gallego Building (1912)

Edifici del Correo Gallego (1912)

El 1921 es va casar amb María de los Ángeles Donate, amb qui va tenir sis fills, el més gran dels quals fou també arquitecte. Finalitzada la Guerra Civil va exercir la seva professió com a professional autònom fins al 1976. Degà dels arquitectes col·legiats a Ferrol, el 1977 va rebre un homenatge com a reconeixement a la seva llarga trajectòria. Va morir quatre anys després, als noranta-nou anys.

Acadèmic de Belles Arts de San Fernando, va projectar obres notables dins de l'eclecticisme, l'Art Decó i el racionalisme, però va ser dins del Modernisme on va mostrar la seva mestria de disseny i va aconseguir els seus majors encerts. La seva formació acadèmica i el seu bagatge artístic el van dur a destacar en tots els estils imperants en la seva època. Va ser un autor versàtil i sincrètic, que va utilitzar un doble llenguatge depenent de si es tractava d'una obra de caràcter institucional o d'un encàrrec privat: oficialista i més auster en el primer cas, més agosarat i decoratiu en el segon. En les seves primeres obres va imposar un caràcter eclèctic al seu treball, mentre que a partir de l'any 1915, quan va decaure l'estil modernista, les seves obres van continuar mostrant gran originalitat i gosadia, amb una experimentació reeixida de solucions arriscades.

En la cerca constant per millorar l'estètica de les seves construccions, Ucha Piñeiro va saber estar al dia, malgrat treballar en un lloc allunyat de les noves tendències. De cada corrent va prendre'n els aspectes més rellevants, es va adaptar a tots els llenguatges artístics, va integrar elements històrics i va usar plantejaments tradicionals. En la seva extensa producció destaca el tractament diferent que donava a les construccions, que aconseguia que fossin singulars i irrepetibles. Amb l'aparició del racionalisme geomètric, amb la Bauhaus al capdavant, va evolucionar cap a un racionalisme estètic, i va substituir les galeries típiques per voladissos de formigó.

Rodofo Ucha fou autor d'una obra abundant, que va dur a Ferrol els diferents estils sorgits en l'art contemporani des de començaments del segle XX, sobretot del Modernisme, que és el corrent que ens ocupa aquí. Entre 1900 i 1925 a Ferrol es van construir més de vint edificis d'estil modernista, la majoria dels quals van ser obra seva. Entre els més interessants es poden esmentar:

Casa Rodríguez Fernández (1912)

La Casa Romero. Carrer Concepción Arenal, 1. (1910). Addició d'un àtic (1940). És un exemple de Modernisme aplicat a edificis residencials. Mostra un ritme vistós gràcies a les finestres i els miradors, d'una decoració elaborada.

L'antic Hotel Suizo. Carrer Real, 134 (1916). Edifici de dues plantes, balcons individuals i coronament de *peinetas*. La gran quantitat de miradors i finestres li confereixen un estil singular i una gran verticalitat.

La Casa Munduate. Carrer Magdalena, 61 (1911). Façana de tres cossos diferenciats. Dins la tipologia tradicional, les característiques modernistes es plasmen en l'ebenisteria i els ferros forjats de motius vegetals.

Les cases de Pereira (I i II). Carrers María, 172, i Dolores, 64 (1912-1915). En la primera contrasta l'elaborat disseny de les galeries i miradors amb la llibertat compositiva de la façana. La segona té un disseny més atrevit i sofisticat, amb una verticalitat accentuada.

El Xalet Antón. Carrer San Roque, 8 (1918). Edifici destinat a habitatge unifamiliar, avui transformat en una escola. Mostra nombrosos detalls modernistes, com el mirador volat de planta hexagonal o l'artística marquesina d'entrada.

El Casino Ferrolano. Carrer Real, 100 (1921). Reforma posterior (1947). Edifici que empra, per primera vegada a Ferrol, el formigó armat. Combina interessants recursos del Modernisme i de l'eclecticisme. En l'interior destaquen les pintures modernistes murals, la sala de festes i els patis.

Completen aquesta llista d'obres de Rodolfo Ucha les cases Rodríguez Fernández i Rodríguez Trigo, la Fonda Suiza, l'edifici del Correo Gallego, les Cases Bruquetas, Vázquez i Brañas i la peixateria del Mercat Central, a més d'altres amb trets modernistes com l'Hotel Ideal Room, el Teatro Jofre, el Xalet de Canido i el Banco de La Coruña.

Finalment, cal esmentar les obres que formen part del mobiliari urbà, ja desaparegudes, com el cafè-teatre New England, situat a l'Alameda, o els quiosos erigits a les places de la ciutat. Entre les obres projectades i no realitzades es compten el Xalet de José Canalejas i la Casa Pereira (III).

www.ferrolmetropoli.org

worked independently until 1976. He was head of the Ferrol architects' association, which celebrated his long career in 1977, four years before his death at the ripe old age of 99.

A member of the San Fernando Academy of Fine Arts, he carried out important projects in Eclectic, Art Deco and Rationalist styles. It was in Art Nouveau, however, that he demonstrated his mastery of design and had greatest success. His academic learning and artistic background allowed him to excel in all the popular styles of the time. He was a versatile and syncretic creator who, depending on whether the project was for public entities or a private commission, adopted a double language, institutional and austere in the former case, more daring and decorative in the latter. His earlier works were marked by an eclectic flavour while, from 1915 on, as Art Nouveau declined, his designs continued to show great originality and daring as he experimented successfully with risky solutions.

Ucha endeavoured constantly to improve the aesthetic of his constructions and managed to keep up to date with contemporary developments despite working in a place far removed from the latest fashions. He tapped in to the most important aspects of each tendency, adapting himself to all artistic languages and including historic elements and traditional ideas. What stands out from his prodigious output is the different treatment given to each construction, making each singular and unrepeatable. As the geometrical rationalism championed by Bauhaus emerged, he moved towards an aesthetic rationalism, substituting typical glassed-in balconies with cement projections.

Ucha was behind many projects, which in Ferrol were a showcase of all the contemporary artistic styles to emerge since the dawn of the 20th century and, especially, of Art Nouveau, the focus of our attention here. Between 1900 and 1925, more than 20 buildings in Art Nouveau style were raised in Ferrol, most of them by Ucha. Among the most interesting are:

Casa Romero, Calle Concepción Arenal 1 (1910) and addition of top-floor flat (1940). A good-sized construction and example of Art Nouveau applied to residential construction, it shows remarkable rhythm, marked by its elaborately decorated windows and lookout points.

The former Hotel Suizo, Calle Real 134 (1916). A two-storey building with individualised balconies and topped

Casa Romero (1909-1910). View of the building with the top-floor flat added during reconstruction in 1940

Casa Romero (1909-1910). Aspecte de l'edifici amb l'àtic afegit durant la reconstrucció de 1940

Façade detail of the Teatro Jofre (1921)

Detall de la façana del Teatro Jofre (1921)

A. Maide © Fundación Ferrol Metropoli

A. Maide © Fundación Ferrol Metropoli

A. Maide © Fundación Ferrol Metrópoli

by decorative combs. The abundant lookout points and windows lend it a singular style and great verticality.

Casa Munduate, Calle Magdalena 61 (1911). The façade has three differentiated parts. Within its traditional look, Art Nouveau features appear above all with the floral motifs in the woodwork and wrought iron.

Casas de Pereira, Calle María 172 and Calle Dolores 64 (1912-1915). In the former, the elaborate design of the glassed-in balconies and lookout points contrasts with the freedom of composition in the façade. The latter house displays more daring and sophistication within its marked verticality.

Chalet Antón, Calle San Roque 8 (1918). Originally a family home and now a school, it contains numerous Art Nouveau details such as the protruding, hexagonal lookout point and the artistic entrance canopy.

Casino Ferrolano, Calle Real 100 (1921) and later renovation (1947). This was the first building in Ferrol in which reinforced concrete was used, and combines interesting elements of Art Nouveau and Eclecticism. Inside, the Art Nouveau murals, reception room and courtyards are notable.

Completing the list of Ucha's works are: the Rodríguez Fernández and Rodríguez Trigo houses, the Fonda Suiza, the Correo Gallego building, the Bruquetas, Vázquez and Brañas houses and the fish section of the Central Market. Other buildings by him with traces of Art Nouveau include the Hotel Ideal Room, the Teatro Jofre, the Chalet de Canido and the Banco de La Coruña.

Finally, mention should be made of urban structures that no longer exist, such as the Café-Teatro New England, in the Alameda, and the bandstands built in the city's squares. Projects that never reached fruition include Chalet de José Canalejas and Casa Pereira (III).

www.ferrolmetropoli.org

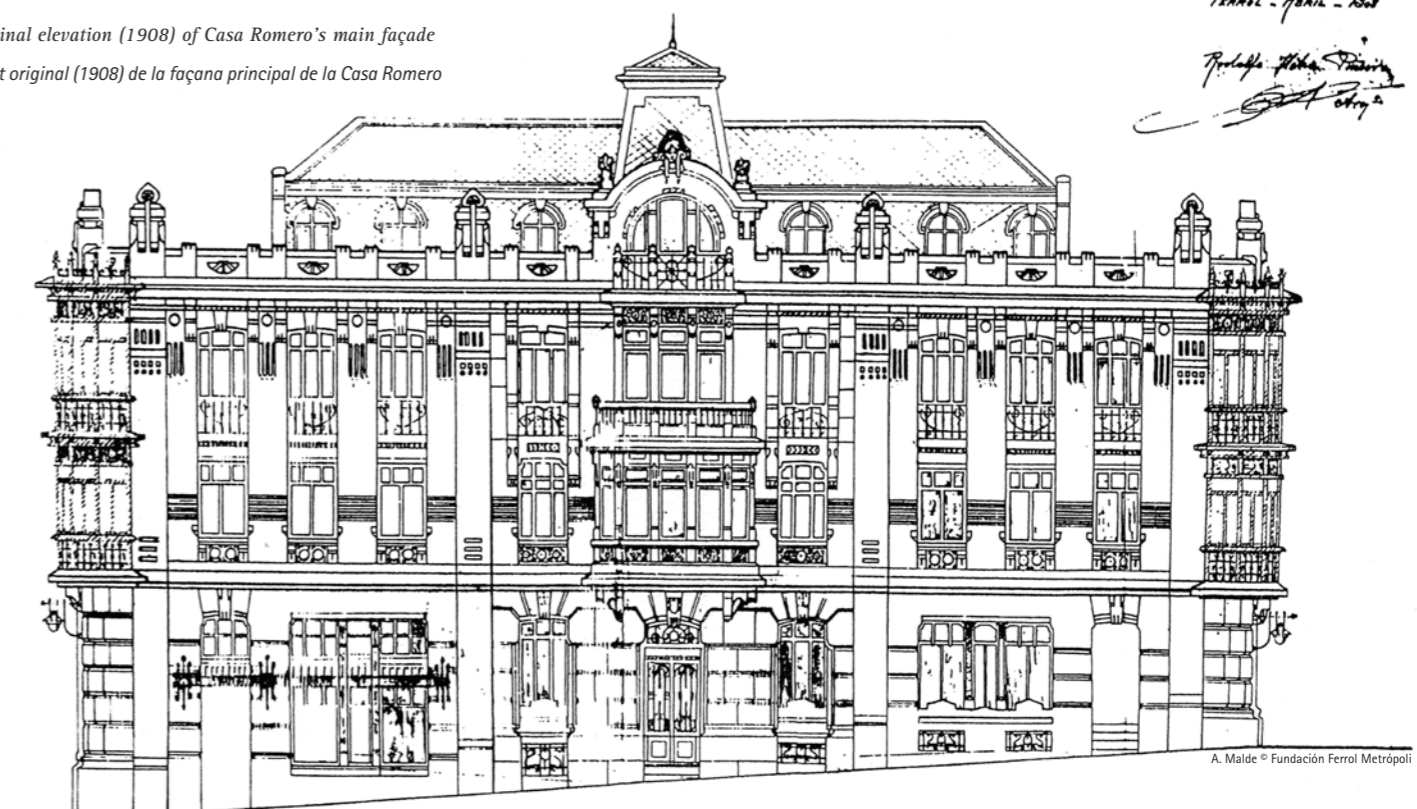
A. Maide © Fundación Ferrol Metrópoli

Façade detail of Casa Pereira (1912-1913)

Detall de la façana de la Casa Pereira (1912-1913)

Original elevation (1908) of Casa Romero's main façade

Alçat original (1908) de la façana principal de la Casa Romero

A. Maide © Fundación Ferrol Metrópoli

Casa Brañas (1913-1914)

© City Archives Darmstadt

Annette Windisch
Curadora assistent, Institut Mathildenhöhe Darmstadt
Annette.Windisch@darmstadt.de

El 23 de maig de 1908, el gran duc Ernst Ludwig de Hessen va inaugurar la "Hessische Landesausstellung für Freie und Angewandte Kunst" (Exposició de belles arts i arts decoratives del *land* de Hessen) al Mathildenhöhe de Darmstadt. En la cerimònia inaugural es van presentar també la recent construïda Torre de les Esposalles i l'edifici d'exposicions de Joseph Maria Olbrich. Tots dos edificis formaven el que més tard s'anomenaria "Stadtkrone Darmstadt", la corona arquitectònica del conjunt de l'Institut Mathildenhöhe i referent imprescindible de Darmstadt encara avui.

Olbrich havia arribat a Darmstadt el 1899, quan el gran duc Ernst Ludwig va crear la colònia d'artistes de Darmstadt que donaria forma al Mathildenhöhe en els anys següents. En quatre grans exposicions per a les quals van crear una sèrie d'edificis característics, els membres de la colònia van presentar les seves obres i les seves idees de reforma de la vida a través de l'art. Ja el 1905, Olbrich havia presentat els primers plànols per construir una torre al turó de Mathildenhöhe, però la construcció no es va tornar a plantejar fins al 1905, amb motiu de la boda d'Ernst Ludwig amb la princesa Eleonore de Solms-Hohensolms-Lich. La intenció era oferir la torre com a present de boda de la ciutat de Darmstadt al gran duc. Es va planificar la construcció, al costat mateix, d'una sala d'exposicions municipal, també creada per Olbrich.

Amb aquests nous edificis l'aspecte general del Mathildenhöhe es va transformar totalment. La primera exposició de la colònia d'artistes de 1901 havia consistit en un seguit d'habitatges elitistes per als mateixos artistes, arranjats com a conjunt amb la Casa Ernst Ludwig al centre. Per contra, les façanes de la Torre de les Esposalles i l'edifici d'exposicions, realitzats per a la tercera exposició del Mathildenhöhe, estaven orientades cap al centre de la ciutat i, per tant, s'obrien visualment als seus habitants.

Avui, l'Institut Mathildenhöhe s'ubica als edificis històrics del Mathildenhöhe. La institució va ser fundada l'any 1976 i des d'aleshores ha ampliat les seves activitats per tal de continuar la tradició cultural del Mathildenhöhe. Acull la col·lecció municipal d'art,

El Mathildenhöhe s'obre a la ciutat i a tota la gent interessada en la cultura

té cura de la conservació del ric patrimoni cultural de la colònia d'artistes de Darmstadt, i omple l'escenari històric d'una vitalitat contemporània. Les diverses activitats inclouen exposicions, publicacions i tota mena d'esdeveniments especials. Mentre que les exposicions especials que es presenten a l'edifici d'exposicions se centren tant en la història cultural com en l'art contemporani, el Museu Casa Ludwig ofereix una plataforma per a la conservació de la memòria de la colònia d'artistes de Darmstadt. Presenta una rica col·lecció d'obres dissenyades pels molts artistes que van treballar al Mathildenhöhe del 1899 al 1914 i ofereix exposicions temporals de disseny històric i contemporani, mantenint viu així l'esperit de la colònia d'artistes i la seva innovació artística.

Hesse State Exhibition of Fine and Decorative Arts on the Mathildenhöhe. Postcard from 1908

Exposició de Belles Arts i Arts Decoratives del Land de Hessen al Mathildenhöhe. Postal de 1908

Annette Windisch
Curatorial Assistant, Institut Mathildenhöhe Darmstadt
Annette.Windisch@darmstadt.de

On May 23rd 1908, Grand Duke Ernst Ludwig of Hesse opened the "Hessische Landesausstellung für freie und angewandte Kunst" (Hessian State Exhibition of Fine and Decorative Arts) at the Mathildenhöhe Darmstadt. During the opening ceremony, the newly built Wedding Tower and Exhibition Building by Joseph Maria Olbrich were inaugurated. The two buildings created what would later be named "Stadtkrone Darmstadt", the architectural crown of the Mathildenhöhe building ensemble and landmark of Darmstadt until the present day.

Olbrich had come to Darmstadt in 1899, when Grand Duke Ernst Ludwig created the Darmstadt artists' colony that would shape the Mathildenhöhe site during the following years. In four major exhibitions for which they constructed a number of characteristic buildings, the colony members presented their work and their ideas of a reform of life through art. Olbrich had presented first plans for an outlook tower on the Mathildenhöhe hill as early as 1900. But only in 1905, on the occasion of Ernst Ludwig's marriage with the Princess Eleonore of Solms-Hohensolms-Lich, these plans were discussed anew. The tower was now intended to be a wedding gift to the Grand Duke from the city of Darmstadt. Right next to it, a municipal exhibition hall was planned that was also conceived by Olbrich.

With these new main buildings, the general aspect of the Mathildenhöhe changed completely. The first exhibition of the artists' colony in 1901 had been an ensemble of elitist dwelling houses for the artists themselves, arranged in a self-contained group with the Ernst Ludwig House at its centre. In contrast, the façades of the Wedding Tower and Exhibition Building, completed for this third Mathildenhöhe exhibition, were oriented towards the city centre and thus visually opened the site to the city's inhabitants.

Today, the Mathildenhöhe Institute resides in the historic buildings on the Mathildenhöhe. The institution was founded in 1976 and has since extended its activities in order to continue the cultural tradition of the Mathildenhöhe site. It houses the municipal art collection, watches over the conservation of the rich cultural heritage of Darmstadt's artists' colony, and fills the historic scene

The Mathildenhöhe opens itself to the city and to all people interested in culture

with contemporary vitality. Its multifaceted activities comprise exhibitions, publications, and all kinds of special events.

While the special exhibitions presented in the Exhibition Building focus on both cultural history and contemporary art, the Museum Künstlerkolonie (Artists' Colony Museum) that opened in 1990 in the Ernst Ludwig House provides a platform for preserving the memory of the Darmstadt artists' colony. It presents a rich collection of works designed by the many artists who worked at the Mathildenhöhe

© Archives, Institut Mathildenhöhe

Period photograph of the Mathildenhöhe with Wedding Tower and Exhibition Building
Fotografia d'època del Mathildenhöhe que mostra la Torre de les Esposalles i l'edifici d'exposicions

from 1899 to 1914 and presents temporary exhibitions on historic and contemporary design, thereby keeping alive the spirit of the artists' colony and their artistic innovation.

On May 23rd 2008, the big anniversary celebration of the "Stadtkrone Darmstadt" opened on the Mathildenhöhe site and continued through the weekend. Moreover, the whole summer programme with its focus on architecture was dedicated to the jubilee. Apart from two major exhibitions focusing on architectural topics in contemporary photography and painting, and a sound installation in the historic water reservoir beneath Olbrich's Exhibition Building, an international symposium on Joseph Maria Olbrich was organised on July 11-12. In the Museum Künstlerkolonie there was a special presentation of a complete dining room by Peter Behrens and a temporary exhibition dedicated to the topic of colour, structure and surface in contemporary architecture. During the celebration weekend, many special events such as concerts, lectures and childrens' activities took place in the outside area. With all these activities, the Mathildenhöhe Institute continues the Mathildenhöhe's tradition of being a place of festivals and celebrations as well as of innovative art production. Again, the Mathildenhöhe opens itself to the city and to all people interested in culture – as an open house that continually broadens its diverse audience.

 www.mathildenhoeche.eu

38 ANIVERSARI

© Behrens, Institute Mathildenhöhe

Wolfgang Güntel © Institute Mathildenhöhe

Interior of the Exhibition Building, by Joseph M. Olbrich. Left, image of the 1908 exhibition. Right, the 2008 exhibition Heribert C. Ottersbach: Formation to Abstraction
Interior de l'edifici d'exposicions, de Joseph M. Olbrich. A l'esquerra, imatge de l'exposició de 1908. A la dreta, l'exposició de 2008 "Heribert C. Ottersbach: Educació per a l'abstracció"

El 23 de maig de 2008 va inaugurar-se la gran celebració d'aniversari del "Stadtkrone Darmstadt" a l'emplaçament del Mathildenhöhe i va continuar durant tot el cap de setmana. A més, tot el programa d'estiu, centrat en l'arquitectura, ha girat entorn de l'aniversari. A banda de dos grans exposicions dedicades a temes arquitectònics presents en la fotografia i la pintura contemporànies, i una instal·lació sonora en l'històric embassament d'aigua que hi ha sota l'edifici d'exposicions d'Olbrich, els dies 11 i 12 de juliol es va organitzar un simposi internacional sobre Joseph Maria Olbrich. En el Museu Künstlerkolonie va tenir lloc una presentació especial d'un menjador complet de Peter

Behrens i una exposició temporal dedicada al tema del color, l'estructura i la superfície en l'arquitectura contemporània. Durant el cap de setmana de la celebració, en els espais exteriors van dur-se a terme diversos actes com concerts, conferències i activitats per a infants. Amb totes aquestes activitats, l'Institut Mathildenhöhe continua la tradició del Mathildenhöhe com a espai de festivals i celebracions així com de producció d'un art innovador. Novament, el Mathildenhöhe s'obre a la ciutat i a tota la gent interessada en la cultura, com una casa oberta que cada vegada té més públic, i més divers. [7]

www.mathildenhoehe.eu

Fireworks on the Mathildenhöhe during the centenary celebrations
Focs artificials al Mathildenhöhe durant la celebració del centenari

Brigitte Pfeiffer © Mathildenhöhe Institute

General view of the Mathildenhöhe complex
Vista del conjunt del Mathildenhöhe

Rühl & Bormann © Institute Mathildenhöhe

El primer any del Gaudí Centre Reus

Dominique Ruiz
Patronat de Turisme i Comerç de Reus

Des de la seva obertura el 25 de juny de 2007, data en què es commemorava el 155è aniversari del naixement d'Antoni Gaudí a Reus, més de 42.000 persones han visitat el Gaudí Centre Reus en el seu primer any de funcionament. En concret, el 25 de juny de 2008, just un any després de la inauguració, un total de 42.667 persones havien visitat l'equipament. Des de Reus Turisme, responsables de la gestió del Gaudí Centre, es valoren molt positivament aquestes dades, ja que només en un any s'acosten a l'objectiu fixat a mig termini de 50.000 visitants l'any.

El Gaudí Centre és més que un equipament de turisme cultural. Aquest centre d'interpretació, amb 1.200 m² d'exposició dedicats a la figura i l'obra d'Antoni Gaudí, s'ha convertit en només un any en un dels grans atractius culturals de la ciutat de Reus i en la visita imprescindible quan s'arriba a la ciutat per conèixer el seu patrimoni modernista, entre el qual destaquen les obres de l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner.

Visitors watching the Gaudi and Reus audiovisual show / Visitants veient l'espectacle audiovisual Gaudí i Reus

Un dels principals objectius del centre és donar a conèixer la figura i l'obra de Gaudí de manera entenedora, amena i interactiva, i amb el màxim rigor. D'aquí la nostra satisfacció al constatar que un 10% dels visitants va realitzar la visita al Gaudí Centre per motius educatius, i està previst que a partir del nou curs escolar, amb la posada en marxa del servei educatiu, aquest nombre s'incrementi significativament.

Quant a l'opinió dels visitants, dels resultats de l'estudi de valoració que s'ha realitzat es desprèn que el nivell de satisfacció és molt elevat, amb una nota mitjana de 9,06 (sobre 10). Un dels elements que ha estat més valorat pels visitants és la introducció audiovisual a la vida de Gaudí, seguit de la maqueta hidràulica sobre el projecte del Park Güell.

Si parlem dels projectes de futur del Gaudí Centre, un dels més engrescadors és la posta en marxa del servei educatiu. Per a la primera fase d'aquest projecte, que s'endega el

proper curs 2008-2009, s'ha preparat un servei de visites didàctiques, especials per al públic escolar, d'una durada aproximada d'una hora i mitja, adaptat a cada cycle d'educació infantil, primària i secundària.

El Gaudí Centre és un espai viu, en constant evolució, que té la voluntat de millorar el seu contingut, especialment pel que fa a la part museística dedicada a Antoni Gaudí. En aquest sentit, cal destacar l'actualització de la part expositiva dedicada a la vida de l'arquitecte, situada a la primera planta, que incorporará la troballa històrica presentada el passat mes de juny pel doctor Joan Bassegoda, arquitecte conservador de la Reial Càtedra Gaudí, que relaciona Gaudí amb la ciutat de Reus.

Ara, animats pel balanç positiu del primer any de funcionament, la nostra voluntat és seguir treballant perquè el Gaudí Centre es consolidi com a espai de difusió de la figura i l'obra d'Antoni Gaudí en el panorama museístic actual.

www.gaudicentre.com

© Carles Fargas / Gaudí Centre Reus

First Year of the Reus Gaudí Centre

Dominique Ruiz
Patronat de Turisme i Comerç de Reus

Since it opened on 25 June 2007, a date commemorating the 155th anniversary of Gaudí's birth in Reus, over 42,000 people have visited the Reus Gaudí Centre during its first year of operations. Specifically, on 25 June 2008, exactly a year after it was opened, a total of 42,667 people had visited the centre. The Reus Tourism Board, which is responsible for the management of the Gaudí Centre, sees these statistics in a positive light, because in just one year the stated aim of having on average 50,000 visitors per year has almost been reached.

The Gaudí Centre is more than a cultural tourism centre. This information centre, with 1,200 m² of area dedicated to the figure and work of Antoni Gaudí, has in just one year converted itself into one of the major cultural draws of the city of Reus and an essential visit when arriving in the city to discover its Modernista heritage, highlights of which also include the works of the architect Lluís Domènech i Montaner.

One of the main aims of the centre is to provide information about the figure and work of Gaudí in an entertaining, accessible and interactive manner, and with the greatest rigour. Therefore, we are satisfied to learn that 10% of the visitors who visit the Gaudí Centre do so for educational purposes and it is forecast that, in the coming school year, with the opening of our educational service, this number will increase significantly.

In terms of the opinions of visitors, the results of evaluation surveys carried out have shown a high level of satisfaction, with an average score of 9.06 out of 10. One of the most highly valued elements by visitors is the audiovisual introduction to the life of Gaudí, followed by the hydraulic model of the Park Güell project.

Interactive models help in the discovery of the secrets of Gaudí's work
Les maquetes interactives ajuden a descobrir els secrets de l'obra de Gaudí

Funicular models were one of Gaudí's main technological contributions
Les maquetes funiculars van ser una de les grans aportacions tecnològiques de Gaudí

Regarding future projects at the Gaudí Centre, one of the most exciting is the opening of the educational service. The first phase of this project will be carried out during the 2008-09 school year, with the preparation of an educational visit service especially designed for schoolchildren, lasting approximately 1.5 hours and adapted to all school levels, from kindergarten and primary to secondary school levels.

The Gaudí Centre is a lively space that is continuously evolving and is dedicated to improving its content, especially when it comes to the museum section dedicated to Antoni Gaudí. Consequently, it is worth emphasising the updating of the exhibition area dedicated to the life of the architect on the first floor, which incorporates the historical discovery presented last June by Dr. Joan Bassegoda, architect curator of the Royal Gaudí Chair study centre, which linked Gaudí with the city of Reus.

Now, eager as we are after the positive balance of our first year of operations on the table, our commitment is to continue working towards consolidating the Gaudí Centre as a space to disseminate the figure and work of Antoni Gaudí in the world of museums today.

www.gaudicentre.com

© Carles Fargas / Gaudí Centre Reus

Estructurat com a llibre guia d'arquitectura, aquest volum, ricament il·lustrat, ens presenta el patrimoni modernista de Riga. Conté un resum històric del desenvolupament de la ciutat a les primeries del segle XX, una de les èpoques de major creixement constructiu. Hi trobem les tendències modernistes típiques de l'arquitectura de Riga: el Modernisme eclècticament ornamental, l'anomenat Modernisme "perpendicular" i el romanticisme nacional. També s'hi

descriu la tendència neoclàssica que va sorgir al voltant del 1910. S'hi analitzen 170 dels exemples modernistes més interessants de la ciutat des del punt de vista arquitectònic i artístic, posant l'accent en detalls concrets dels acabats ornamentals i en els esbossos de plans i alçats dels projectes constructius. El material del llibre presenta tant el concepte original com el producte final. A cada edifici s'hi dediquen dues pàgines encarades.

KRASTINŠ, Janis, 2007 / *Rīgas jūgendstila ēkas. Ceļvedis pa jūgendstila metropoles arhitektūru – Art Nouveau Buildings in Riga. A Guide to Architecture of the Art Nouveau Metropolis Riga*

ADD PROJEKTS, RĪGA

408 pàg., 17 x 24 cm, 1.057 il·lustracions. Edició bilingüe letó / anglès. Disponible en rústica / 30,50 LVL (43 € aprox.)
Per a més informació: www.jr.lv

Structured like an architectural guidebook, this is a richly illustrated compendium of Riga's Art Nouveau heritage. It contains a concise history of Riga's urban development in the early 20th century, when the city went through a major construction boom. Art Nouveau trends typical of Riga, such as Eclectically Decorative Art Nouveau, the so-called 'Perpendicular' Art Nouveau and National Romanticism, are all featured. So is

the Neo-Classical trend, which appeared around 1910. Some 170 of Riga's most interesting examples of Art Nouveau are analysed from an architectural and artistic perspective, focusing on specific decorative finish details and building project plans and elevation drawings. The material presented includes the original concept and completed project. Each building is presented on two facing pages.

KRASTINŠ, Jānis, 2007 / *Rīgas jūgendstila ēkas. Ceļvedis pa jūgendstila metropoles arhitektūru – Art Nouveau Buildings in Riga. A Guide to Architecture of the Art Nouveau Metropolis Riga*

ADD PROJEKTS, RĪGA

408pp, 17x24cm, 1057 illustrations. Text in Latvian and English. Available in paperback / LVL30.50 (around €43)
Further information at: www.jr.lv

El Castell dels Tres Dragons: 120 anys d'història

Rossend Casanova
Doctor en Història de l'Art i comissari de l'exposició,
Barcelona

El proper mes de febrer de 2009 el Museu de Ciències Naturals de Barcelona presentarà una exposició dedicada a l'edifici que l'acull, el Castell dels tres Dragons. Construït com a Cafè-Restaurant de l'Exposició Universal de 1888 per Lluís Domènech i Montaner, destacat arquitecte del Modernisme català, està considerat un dels millors exemples del premodernisme.

La mostra revisarà per primera vegada la història de l'edifici a través de les vessants arquitectònica, artística i social, i incidirà en el conegut taller que el mateix Domènech hi instal·là amb l'objectiu de recuperar tècniques antigues (la forja, la ceràmica, la fusteria, l'escultura en pedra o el vidre esmaltat) per aplicar-les a la nova arquitectura. Un episodi de l'art català que ha estat considerat la gènesi de les arts decoratives del Modernisme i que aquesta exposició es proposa revisar.

D'altra banda, la mostra aportarà dades inèdites sobre els usos que ha tingut l'edifici i les modificacions que s'hi han fet, algunes signades pel mateix arquitecte en estil modernista i d'altres de posteriors segons els canons noucentistes. La darrera intervenció que s'hi va dur a terme va ser l'ampliació de l'edifici amb un annex soterrat que respecta l'obra original alhora que en consolida l'estructura i que és imperceptible des de l'exterior.

L'exposició està estructurada cronològicament en diferents apartats on a través de gravats, fotografies, documents originals i peces d'època es mostrarà la importància d'aquest immoble de totxo i ferro, aleshores radicalment modern i avui encara estèticament atractiu. www.rutadelmodernisme.cat

www.rutadelmodernisme.cat

Main entrance facade of the Castell dels Tres Dragons
Façana de l'entrada principal del Castell dels Tres Dragons

Palerm, un pas endavant en la promoció del Liberty

Raffaella Giamportone
Arquitecta, Palerm

Palerm s'ha trobat amb un dels seus períodes artístics més pròspers en l'exposició "Art i arquitectura Liberty a Sicília", que es va presentar al Palau Ziino el maig de 2008. Organitzada per Carla Quartarone, Eliana Mauro, Ettore Sessa i Nicola Giuliano Leone, aquesta mostra va ser possible gràcies a la col·laboració del Departament d'Història i Projectes Arquitectònics de la Universitat de Palerm, el Servei Cultural de la Província de Palerm i la Biblioteca Central de la Regió Siciliana.

Disposada en diverses seccions temàtiques, l'exposició començava amb la presentació d'alguns dels personatges més significatius de la ciutat en el període de 1897-1924, una època de creixement urbanístic i de vigorosa activitat artística i cultural. Després, 14 recorreguts temàtics documentaven el patrimoni arquitectònic i de les arts decoratives

Liberty que conserva Sicília. En les darreres seccions es mostrava mobiliari dissenyat per Ernesto Basile i produït a la fàbrica Ducrot de Palerm, croquis i dissenys originals de Basile i d'altres, i una selecció de pintures, escultures i obres d'arts gràfiques i aplicades provinents de la Galeria d'Art Modern de Palerm, obra dels artistes sicilians més significatius de l'època: F. Lojaco, E. De Maria Bergler, A. Leto, M. Catti, G. Enea, S. Gregorietti i R. Lentini.

Les activitats dedicades a la promoció del patrimoni Liberty van continuar amb la conferència que la Universitat de Palerm va organitzar el 4 de desembre a la Galeria d'Art Modern de Palerm amb el títol "Disseny estratègic i identitat urbana: valorització del patrimoni Liberty palermità dins una perspectiva europea", on es va analitzar el potencial de la ciutat per organitzar la difusió del seu patrimoni, localment en el mateix espai urbà i de forma global mitjançant la participació en xarxes internacionals. El mes de desembre de 2008 es poder visitar novament l'exposició. www.comune.palermo.it

www.comune.palermo.it

Antonio Ugo. Il solletico. Bronze

Castell dels Tres Dragons: 120 Years of History

Rossend Casanova
Doctor of Art History, Exhibition Curator, Barcelona

Next February 2009, the Natural Science Museum of Barcelona will present an exhibition dedicated to the building that houses it: the Castell dels Tres Dragons. Built as the café-restaurant of the Universal Exposition of 1888 and designed by Lluís Domènech i Montaner, the renowned Catalan Modernista architect, it is considered to be one of the best examples of pre-Modernisme.

The show will analyse the building's history for the first time from an architectural, artistic and social viewpoint and will emphasize the famous workshop that Domènech himself installed in the aim of recovering ancient techniques (forging, ceramics, woodwork, stone sculpture or stained glass) in order to apply them to the new architecture of the time, a period of Catalan art that is considered to be the genesis of the decorative arts of Modernisme

and that this exhibition aims to analyse.

The exhibition will also provide information for the first time about the uses that the building has had and the ways it has been modified over the years, with some changes designed by the architect himself in a Modernista style and other later changes following Noucentisme rules. Finally, the last intervention that was carried out on the building was an enlargement by means of an underground annex that respected the original building while at the same time strengthening its structure and being imperceptible to the eye from the outside.

The exhibition will be structured chronologically in different sections and will include prints, photographs, original documents and period pieces to show the importance of this iron and brick building, which was radically modern in its time and is aesthetically attractive today. www.rutadelmodernisme.cat

www.rutadelmodernisme.cat

The grand dining salon of the Café-Restaurant during a banquet held in 1890
El gran saló menjador del Café-Restaurant durant un banquet el 1890

Palermo Moves Forward to Promote Liberty Style

Raffaella Giamportone
Architect, Palerm

Palermo rediscovered one of its most flourishing artistic periods with an exhibition entitled *Liberty Style Art and Architecture in Sicily*, which took place in Palazzo Ziino in May 2008. Organised by Carla Quartarone, Eliana Mauro, Ettore Sessa and Nicola Giuliano Leone, the show was made possible by the collaboration of the University of Palermo's Department of History and Architectural Planning, the Culture Department of Palermo Town Hall and the Sicilian Regional Central Library.

Divided into themed sections, the exhibition started by documenting some of the city's most important figures in the period between 1897 and 1924, an age of urban growth and vigorous artistic and cultural activity. It then moved on to document

throughout its 14 themed sections the Liberty Style architectural and decorative arts heritage preserved in Sicily. The later sections of the exhibition displayed furniture designed by Ernesto Basile and produced by the Ducrot factory of Palermo, original sketches and designs by Basile and others, and a selection of paintings, sculptures and graphic and applied art works from the Modern Art Gallery of Palermo by the most important Sicilian artists of the age: F. Lojaco, E. De Maria Bergler, A. Leto, M. Catti, G. Enea, S. Gregorietti and R. Lentini.

Activities aimed at promoting the Liberty Style heritage continued with a conference organised by the University of Palermo on 4th December 2008 in the city's Galleria d'Arte Moderna (Modern Art Gallery), entitled "Strategic Design and Urban Identity: Evaluating Palermo's Liberty Style

Heritage within a European Perspective". The conference analysed the city's potential to organise the dissemination of its heritage at a local level within the city's urban framework and also at a global level by participating in international networks. The exhibition could be seen again in December. www.comune.palermo.it

www.comune.palermo.it

One of the exhibition halls
Una de les sales de l'exposició

el llibre | el llibre | el llibre | el llibre | el llibre | el llibre | el llibre | el llibre | el llibre | el llibre | el llibre | el llibre | el llibre | el llibre | el llibre | el llibre | el llibre | el llibre | el llibre | el llibre

the book | the book | the book | the book | the book | the book | the book | the book | the book | the book | the book | the book | the book | the book | the book | the book | the book | the book | the book | the book

"L'escriptor Josep Pla hauria estat tan prolífic si el seu pare no hagués dilapidat l'herència de l'oncle indià? Mossèn Cinto hauria escrit *L'Atlàntida* si el marquès de Comillas no l'hagués fet sacerdot de la Transatlàntica? Què seria de l'obra de Gaudí sense el Park Güell, els Cellers Güell, la Colònia Güell, el Palau Güell, els Pavellons Güell...? Potser el llegat indià no ha estat prou valorat dins la cultura catalana contemporània. Sense ell, certament, ens

faltaria un pessic de sal i unes gotetes d'ambrosia, l'accent que el tròpic concedeix a totes les coses". *Cuba a Catalunya, el llegat dels indis* està concebut com la segona part d'una recerca sobre les relacions entre el Principat i la gran de les Antilles. La primera part es va publicar amb el títol *Catalunya a Cuba, un amor que fa història* (Edicions 62, 2004) i ha obtingut un gran ressò tant a Catalunya com a la perla del Carib.

"Would the writer Josep Pla have been so prolific had his father not frittered away his "Indian" uncle's inheritance? Would Monsignor Jacint have written *L'Atlàntida* if the Marquis of Comillas hadn't appointed him priest of the Transatlàntica? What would Gaudí's oeuvre have been without the Park Güell, the Güell cellars, Colònia Güell, Palau Güell, the Pavellons Güell...? Perhaps the legacy of the "Indians" in modern Catalan culture has not been sufficiently appreciated. Doubtless, without that legacy, we'd be missing a pinch

of salt and a few drops of ambrosia, that slightly tropical touch". *Cuba a Catalunya, el llegat dels indis* (Cuba in Catalonia, the Legacy of the "Indians") is the second part of a study of relations between the Principality and the Caribbean island. The first part was published under the title *Catalunya a Cuba, un Amor que fa Història* (Catalonia in Cuba, an Historic Love Affair, Edicions 62, 2004) and has been well received in Catalonia and in the pearl of the Caribbean.

Festivals modernistes, un model de promoció del patrimoni que pren força

Townfolk dressed up for the occasion at Bad Nauheim's Jugendstilfestival. Al Jugendstilfestival de Bad Nauheim, el veïns hi participen vestits per a l'ocasió

CoupDefouet
Barcelona

En els darrers anys s'ha estès per Europa la fórmula del festival o la fira modernista com una manera interessant de promoure el patrimoni modernista que ofereix àmplies possibilitats. Inspirades en les ja tradicionals fires medievals de moltes viles i ciutats, les fires modernistes permeten combinar la informació i difusió del patrimoni amb activitats molt diverses, des de la presència i divulgació de les artesanies que perviuen de l'època fins als jocs per a infants, passant per tot tipus de concursos i demostracions.

Aquest any, s'han celebrat arreu d'Europa diverses fires modernistes. A Catalunya, informa Jordi París des de Barcelona, han estat quatre en total, entre les quals destaca la VI Fira Modernista de Terrassa, probablement la més potent de totes. Aquest any la fira egarenca prometia, perquè s'hi celebrava el centenari de diversos edificis modernistes, entre ells el Vapor Aymerich, obra de Lluís Muncunill i avui seu del Museu de la Ciència de Catalunya, però un aigüat intens va deslluir l'esdeveniment. Amb tot, però, el dia de portes obertes a la Masia Freixa va ser tot un èxit, amb gairebé 4.000 visites en només dos dies.

La fira modernista més antiga de Catalunya i probablement de tot Europa, la Festa del Modernisme de la Colònia Güell de Santa Coloma de Cervelló, arribava aquest any a la vuitena edició. Aquesta festa destaca per l'entorn incomparable, ja que tota l'antiga colònia tèxtil del Comte de Güell és un complex de cases modernistes projectades per Francesc Berenguer i Jaume Rubió. Enguany la Colònia també celebrava un centenari destacat: la col·locació de la primera pedra de l'església, de la qual només se'n va completar la famosa cripta, obra d'Antoni Gaudí.

Les altres dues poblacions que van celebrar fires a Catalunya van ser Barcelona, que consolida la seva Fira Modernista amb una reeixida cinquena edició, i Canet de Mar, que aquest any organitzava la seva primera Festa Modernista.

Més al nord, el municipi alemany de Bad Nauheim organitzava aquest any el seu tercer Jugendstilfestival. Aquest esdeveniment té la particularitat de ser una autèntica festa popular, amb la participació dels habitants de Bad Nauheim i de localitats veïnes, que treuen del bagul els vestits dels besavis per disfressar-se d'època i passejar pels carrers, places i especialment pel recinte del balneari modernista projectat per Wilhelm Jost, que va ser famós al seu temps i encara avui funciona en part (vegeu l'article de la secció "La Ruta" en aquest mateix número). Aquest any, informa Lluís Bosch des de Bad Nauheim, la festa estava dedicada als tsars de Rússia, que van estar-se en aquestes termes amb la seva cort.

I encara més al nord, Riga va organitzar el seu primer Festival Modernista. La festa es va desenvolupar principalment al carrer Alberta de la capital letona, on s'arranglaren diversos edificis modernistes destacables, i va estar amenitzada per actors vestits d'època, jocs per a infants i grans i espectacles diversos, informen Inma Pascual i Ricard Barrera des de Riga.

www.rutamodernisme.com

Promotion through Celebration – the Growing Popularity of Art Nouveau Festivals

CoupDefouet
Barcelona

Throughout Europe in the past few years, a growing number of festivals and fairs has been staged as a means of promoting Art Nouveau heritage with all sorts of stimulating approaches. Taking their cue from the longstanding medieval fairs that take place in many towns and cities, these Art Nouveau fairs provide an opportunity to combine heritage promotion and an informative role with highly diverse activities, ranging from the showcasing of handicrafts of the period through courses and demonstrations to children's games.

Various Art Nouveau festivals were held last year across Europe. In Catalonia, Jordi París reports from Barcelona, there were four, among which the VI Modernista Festival in Terrassa, probably the most impressive, stands out. The festival was looking particularly promising this year, with the centenary celebrations of various Modernista buildings like the Vapor Aymerich textile factory, designed by Lluís Muncunill and today home to the Catalonia Science Museum, but torrential rains put a dampener on the festivities. Nevertheless, the open doors event at Masia Freixa was a great success, with nearly 4000 visitors in just two days.

The oldest Art Nouveau festival in Catalonia, and probably all Europe, is the Modernista Festival of the Colònia Güell in Santa Coloma de Cervelló, just outside Barcelona, held for the eighth time in 2008. The unique setting makes this festival stand out, since the whole of Count Güell's former textile colony is a large complex of Modernista houses projected by Francesc Berenguer and Jaume Rubió. This time around, the Colony was also celebrating an important centenary, that of the laying of the first stone of Antoni Gaudí's church, of which only the crypt was built in the end.

The remaining two Catalan fairs were held in Barcelona, which consolidated its Modernista Fair, held successfully for the fifth time, and Canet de Mar, which organised its first ever Modernista Fair.

To the north, the German town of Bad Nauheim held its third Jugendstilfestival. This event is noteworthy because it is a truly popular occasion in which the folk of Bad Nauheim and surrounding towns get fully involved. They rummage in their great grandparents' old trunks to fish out period clothing, in which they proudly promenade in the streets, squares and, above all, the grounds of the Art Nouveau baths designed by Wilhelm Jost. Famed in their day, the baths still function

partly today (see the article in the section "The Route" in this issue). Lluís Bosch reports from Bad Nauheim that, this time around, the festival was especially dedicated to the Czars of Russia, who spent time at these baths with their court.

Further north still, Riga staged its first Art Nouveau Festival. The fair, held principally along the Latvian capital's Alberta St, which is lined with various important Art Nouveau buildings, was enlivened by the presence of actors dressed in period costume, games for young and old alike and all sorts of performances, report Inma Pascual and Ricard Barrera from Riga.

www.rutamodernisme.com

"Genoveva" fire truck, soon to celebrate its 100th anniversary, was one of the attractions of Barcelona's Modernista Festival

"Genoveva", el cotxe de bombers que aviat farà cent anys, va ser una de les atraccions de la Fira Modernista de Barcelona

A very educational Antoni Gaudí explains his architecture at Colònia Güell's Modernista Festival. Un Antoni Gaudí molt didàctic explica la seva arquitectura a la Fira Modernista de la Colònia Güell

Image of the first Art Nouveau Festival of Riga. Imatge de la primera Fira Modernista de Riga

Institucions de la Ruta Europea del Modernisme: dinamisme cívic en la protecció del patrimoni

Secretariat de la Ruta Europea del Modernisme
Barcelona

La Ruta Europea del Modernisme és una associació formada per governs locals i altres institucions: fundacions, museus, arxius, universitats, organitzacions ciutadanes, empreses privades... En resum, qualsevol grup dedicat a la preservació i la difusió del patrimoni modernista.

Les representacions icòniques són potents, i en el mapa que es troba a la pàgina del sumari es mostren els indrets relacionats amb els articles i les novetats que apareixen a cada número, la qual cosa dona una bona idea de l'abast de la naturalesa internacional del *coupDefouet*. Però al mateix temps, això provoca que de vegades no sigui prou visible la importància de les institucions que no són governs municipals, tot i que la seva contribució a l'associació –i a la revista– ha estat i segueix sent fonamental des dels nostres inicis l'any 2000. Aleshores, 30 institucions formaven part del grup de membres fundadors de la Ruta Europea del Modernisme; ara el nombre ha

arribat a 49 institucions associades. (Dues institucions han abandonat la Ruta en aquest temps: el Budapest Ernst Múzeum ha reorientat els seus objectius i ha abandonat l'àmbit del Modernisme per dedicar-se més plenament a l'art contemporani; i l'associació catalana Cèsar Martinell ha deixat d'existir.)

La diversitat d'institucions relacionades d'una forma o altra amb el Modernisme és la prova de la creixent vitalitat de l'interès i la preocupació general per la protecció d'aquest estil. No fa pas gaires dècades, el Modernisme estava mal considerat i en molts indrets era totalment ignorat, tant pels acadèmics com pels governs, i, per tant, també pel gran públic, i durant aquest temps moltes obres valuoses es van perdre irremissiblement. És en gran mesura gràcies a les institucions que avui formen part de la Ruta –gràcies a la seva tasca en la recuperació, restauració, educació, en l'estudi científic i en la difusió general– que la realitat que trobem actualment a Europa és la d'una consciència creixent sobre la importància del patrimoni modernista.

Institutions of the European Art Nouveau Route: Civic Dynamism in the Protection of Heritage

Art Nouveau European Route secretariat
Barcelona

The Art Nouveau European Route is an association of local governments and other institutions: foundations, museums, archives, universities, citizen-based organisations, private businesses... In short, any concern devoted to the preservation and diffusion of Art Nouveau heritage.

Iconic representations are powerful and our map in the "Contents" page shows the locations related to the articles and news in each issue: this provides a good picture of the international nature of *coupDefouet*. However, this also somewhat obscures the importance of institutions that are not municipal governments, although their contribution to our association – and to our magazine – has been and continues to be fundamental since our origin in the year 2000. Back then, 30 institutions were founding members of the Art Nouveau

European Route; the number has grown to 49 associated institutions in 2008. (Two institutions have also left the Route: the Budapest Ernst Múzeum has reoriented its objectives, abandoning the field of Art Nouveau to devote itself more fully to contemporary art; and the Catalan Cèsar Martinell association has ceased to exist.)

The diversity of institutions related in one way or another to Art Nouveau is proof of the growth of interest in it and concern for its protection. It was not many decades ago that Art Nouveau was ill considered and even, in many places, ignored by academics, governments and, consequently, by the general public. During this period many valuable works were irretrievably lost. It is especially thanks to the institutions (and their work in recovery, restoration, education, scientific study and diffusion in general) associated with the Route that in Europe today there is a growing awareness of the importance of Art Nouveau heritage.

Alonso García Bravo Foundation
Fundació Alonso García Bravo

Amatller Institute of Hispanic Art, Casa Amatller
Fundació Institut Amatller d'Art Hispànic, Casa Amatller
www.amatller.com

Bishopric of Astorga
Bisbat d'Astorga
www.astorga.com/institut/obispado

Board of the National Museum of Art of Catalonia (MNAC)
Patronat Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)
www.mnac.es

Caixa Catalunya Foundation
Fundació Caixa Catalunya
www.caixacatalunya.org

Caixa de Sabadell Foundation
Fundació Caixa de Sabadell
www.fcaixasabadell.com

Caminos Astorga Museum
Museu Caminos de Astorga
www.ayuntamientodeastorga.com

Casa Àsia
www.casaasia.org

Casa Batlló
www.casabatillo.es

Casa Fuster
www.hotelcasafuster.com

Casa Lamm-Casa Prunes Cultural Centre
Centre de Cultura Casa Lamm-Casa Prunes
www.casalamm.com.mx

Còlònia Güell Consortium
Consorci de la Colònia Güell
www.elbaixllobregat.net

Construction Board of La Sagrada Família Temple
Junta Constructora del Temple Expiatori de la Sagrada Família
www.sagradafamilia.org

Charles Rennie Mackintosh Society
Societat Charles Rennie Mackintosh
www.crmsociety.com

District County of Baix Llobregat
Consell Comarcal del Baix Llobregat
www.elbaixllobregat.net

Documentation Centre – Museu Tèxtil (CDMT)
Centre de Documentació – Museu Tèxtil
www.cdm.t.es

Educational Cities in Latin America
Ciutats Educadores de l'Amèrica Llatina
www.rosario.gov.ar

Faculty of Architecture, Urban Planning and Design, National University of Mar del Plata
Facultat d'Arquitectura, Urbanisme i Disseny, Universitat de Mar del Plata
www.mdpu.edu.ar

Ferrol Metròpoli Foundation
Fundació Ferrol Metròpoli
www.ferrolmetropoli.com

Gaudi House-Museum
Casa-Museu Gaudí
www.casamuseugaudi.org

GRACMON, Barcelona University
GRACMON, Universitat de Barcelona
www.ub.edu/gracmon

International Urban, Architecture and Landscape Centre (CIVA)
Centre Internacional per a la Ciutat, l'Arquitectura i el Paisatge (CIVA)
www.civa.be

Jugendstil Centre
Centre Jugendstil
www.jugendstilsenteret.no

Le Cercle Guimard Association
Associació Le Cercle Guimard
www.lecercleguimard.com

Mathildenhöhe Institute Darmstadt
Institut Mathildenhöhe Darmstadt
www.mathildenhoehe.eu

Monuments & Sites Department in the Brussels-Capital Region – MRBC
Direcció de Monuments i Emplaçaments d'Interès de la Regió de Brussel·les Capital-MRBC
www.monument.irisnet.be

Moscow Architecture Committee
Comitè d'Arquitectura de Moscou
www.mka.mos.ru

National Office for the Protection of Historic Monuments of Hungary (OmvH)
Oficina Nacional per a la Protecció dels Monuments Antics d'Hongria (OmvH)
www.budapestinfo.hu

Novelda Modernista House-Museum
Casa-Museu Modernista de Novelda
www.cam.es

Núñez i Navarro - Lleó Morera House
Núñez i Navarro - Casa Lleó Morera
www.rutadelmodernisme.com

October Centre of Contemporary Culture
Octubre Centre de Cultura Contemporània
www.acpu.net
www.elseggle.org

Orfeó Català-Palau de la Música Foundation
Fundació Orfeó Català-Palau de la Música
www.palaumusica.org

Pere Mata Institute
Institut Pere Mata
www.peremata.com

Polytechnic University of Catalonia.
Royal Gaudí Chair
Universitat Politècnica de Catalunya,
Reial Càtedra Gaudí
www.upc.es

Republic of Slovenia's Ministry of Culture
Ministeri de Cultura d'Eslovènia
www.kultura.gov.si

Reus Municipal Board of Tourism and Commerce
Patronat Municipal de Turisme i Comerç de Reus
www.turisme.reus.cat

Sint-Lukasarchief
www.monument.irisnet.be

School of Avignon
Escola d'Avinyó
www.ecole-avignon.com

The Hill House
www.crmsociety.com

The Lighthouse
www.thelighthouse.co.uk

The Mucha Foundation
Fundació Mucha
www.muchafoundation.org

The Willow Tea Rooms
www.willowtearooms.co.uk

Urban Planning Institute of the Republic of Slovenia
Institut de Planificació Urbana d'Eslovènia
www.urbinstitut.si

Wine Cooperative - Caixa Agrària
Cooperativa Agrícola - Caixa Agrària
www.larutadelcister.info

The following institutions have yet to sign the protocol to join the European Art Nouveau Route, approved during the Plenary Session of their delegates on 2 February 2007.

Les següents institucions encara tenen pendent de signar el nou protocol d'adhesió a la Ruta Europea del Modernisme, aprovat durant la Sessió Plenària dels seus delegats el 2 de febrer de 2007.

Barcelona Provincial Council - Palau Güell
Diputació de Barcelona - Palau Güell
www.palauquell.cat

Karl Ernst Osthaus Museum
Museu Karl Ernst Osthaus
www.keom.de

"La Caixa" Foundation
Fundació "la Caixa"
www.fundacio.lacaixa.es

OAL Museum and Historical Archive of Sabadell
OAL Museu i Arxiu Històric de Sabadell
www.sabadell.net

Raymond Lemaire International Centre for Conservation (RLICC)
Centre Internacional Raymond Lemaire per a la Conservació (RLICC)
www.vai.be

QUÈ	ON	QUAN	QUI
EXPOSICIONS			
• <i>Gustave Serrurier-Bovy, actor del futur</i>	Lieja	Fins al 18 de gener de 2009	MAMAC Liège www.mamac.be
• <i>Gustav Klimt i l'exposició d'art de 1908</i>	Viena	Fins al 18 de gener de 2009	Unteres Belvedere www.belvedere.at
• <i>Luxe artístic: Fabergé, Tiffany, Lalique</i>	Cleveland, OH	Fins al 18 de gener de 2009	Cleveland Museum of Art www.clevelandart.org
• <i>Mcdermoot Et McGough: Una experiència de divertiment químic</i>	París	Fins al 25 de gener de 2009	Maison Européene de la Photographie Ville de Paris www.mep-fr.org
• <i>Estrelles del nord i llums del sud: l'edat d'or de l'art fins 1870-1920</i>	Dublin	Fins a l'1 de febrer de 2009	National Gallery of Ireland www.nationalgallery.ie
• <i>Rússia 1900 L'art i la cultura a l'imperi del darrer tsar</i>	Darmstadt	Fins a l'1 de febrer de 2009	Institute Mathildenhöhe-Darmstadt www.mathildenhoehe.eu
• <i>Sobre la restauració d'un gerro de gres Finot-Müller</i>	Nancy	Fins al 22 de febrer de 2009	Musée de l'École de Nancy www.nancy.fr
• <i>Obres mestres de Ukiyo-e del Victoria and Albert Museum</i>	Londres	Fins al 15 de març de 2009	Victoria & Albert Museum www.vam.ac.uk
• <i>Franz von Stuck. Obres mestres de pintura</i>	Munic	Fins al 15 de març de 2009	Villa Stuck www.villastuck.de
• <i>2 x Japó Tèxtils • 2 x Japó Katagami</i>	Viena	Fins al 29 de març de 2009	MAK – Austrian Museum of Applied Arts / Contemporary Art www.mak.at
• <i>El flux floral: abstracte, estilitzat, naturalista</i>	Viena	Fins al 12 d'abril de 2009	MAK – Austrian Museum of Applied Arts / Contemporary Art www.mak.at
• <i>El poder de l'ornament</i>	Viena	Del 21 de gener al 17 de maig de 2009	Unteres Belvedere www.belvedere.at
• <i>El Castell dels Tres Dragons. De restaurant a Museu de Ciències Naturals</i>	Barcelona	Del 19 de febrer a setembre de 2009	Museu de Ciències Naturals www.bcn.cat/museucienciesnaturals
• <i>Alphonse Mucha</i>	Viena	Del 13 de febrer a l'1 de juny de 2009	Unteres Belvedere www.belvedere.at
• <i>Ismael Smith. El quadern de París</i>	Cerdanyola del Vallès	Del 5 de maig al 30 de juny de 2009	Museu d'Art de Cerdanyola www.cerdanyolacultura.cat
• <i>Majorelle, una forma de vida moderna</i>	Nancy	Del 2 de maig al 30 d'agost de 2009	Musée de l'École de Nancy www.nancy.fr
• <i>Alphonse Mucha (1860-1939). Sedució, modernitat i utopia</i>	Palma de Mallorca	Del 2 de juny al 5 d'octubre de 2009	CaixaForum Palma www.obrasocial.lacaixa.es
TROBADES			
• <i>Francisco Godia i el col·leccionisme d'art de l'època del Modernisme</i>	Barcelona	27 de gener de 2009	Fundació Francisco Godia www.fundacionfgodia.org

Per a informació actualitzada, *coupDefouet* recomana el lloc web del Réseau Art Nouveau Network www.artnouveau-net.eu

WHAT	WHERE	WHEN	WHO
EXHIBITIONS			
• <i>Gustave Serrurier-Bovy, Actor of the Future</i>	Liège	Until 18 th January 2009	MAMAC Liège www.mamac.be
• <i>Gustav Klimt and the 1908 Art Exhibition</i>	Vienna	Until 18 th January 2009	Unteres Belvedere www.belvedere.at
• <i>Artistic Luxury: Fabergé, Tiffany, Lalique</i>	Cleveland, OH	Until 18 th January 2009	Cleveland Museum of Art www.clevelandart.org
• <i>McDermott & McGough: "An Experience of Amusing Chemistry"</i>	Paris	Until 25 th January 2009	Maison Européene de la Photographie, Ville de Paris www.mep-fr.org
• <i>Northern Stars and Southern Lights: The Golden Age of Finnish Art 1870-1920</i>	Dublin	Until 1 st February 2009	National Gallery of Ireland www.nationalgallery.ie
• <i>Russia 1900 Art and Culture in the Empire of the Last Czar</i>	Darmstadt	Until 1 st February 2009	Institut Mathildenhöhe-Darmstadt www.mathildenhoehe.eu
• <i>On the Restoration of a Finot-Müller Stoneware Vase</i>	Nancy	Until 22 nd February 2009	Musée de l'École de Nancy www.nancy.fr
• <i>Masterpieces of Ukiyo-e from the Victoria and Albert Museum</i>	London	Until 15 th March 2009	Victoria & Albert Museum (V&A) www.vam.ac.uk
• <i>Franz von Stuck. Masterpieces of Painting</i>	Munich	Until 15 th March 2009	Villa Stuck www.villastuck.de
• <i>2 x Japan Textiles • 2 x Japan Katagami</i>	Vienna	Until 29 th March 2009	MAK – Austrian Museum of Applied Arts / Contemporary Art www.mak.at
• <i>Florals in Flux: Abstract, Stylized, Naturalistic</i>	Vienna	Until 12 th April 2009	MAK – Austrian Museum of Applied Arts / Contemporary Art www.mak.at
• <i>The Power of Ornament</i>	Vienna	From 21 st January to 17 th May 2009	Unteres Belvedere www.belvedere.at
• <i>The Castle of the Three Dragons. From Restaurant to the Museum of Natural Science</i>	Barcelona	From 19 th February to September 2009	Museu de Ciències Naturals www.bcn.cat/museucienciesnaturals
• <i>Alphonse Mucha</i>	Vienna	From 13 th February to 1 st June 2009	Unteres Belvedere www.belvedere.at
• <i>Ismael Smith. The Paris Notebook</i>	Cerdanyola del Vallès	From 5 th May to 30 th June 2009	Museu d'Art de Cerdanyola www.cerdanyolacultura.cat
• <i>Majorelle, a Modern Way of Life</i>	Nancy	From 2 nd May to 30 th August 2009	Musée de l'École de Nancy www.nancy.fr
• <i>Alphonse Mucha (1860-1939) Seduction, Modernity and Utopia</i>	Palma de Mallorca	From 2 nd June to 5 th October 2009	CaixaForum Palma www.obrasocial.lacaixa.es
MEETINGS			
• <i>Francisco Godia & Art Collection in the Modernisme Period</i>	Barcelona	27 th January 2009	Fundació Francisco Godia www.fundacionfgodia.org

For the latest updates, *coupDefouet* recommends the Réseau Art Nouveau Network's website, www.artnouveau-net.eu

Bad Nauheim

Jugendstil

www.jugendstil-bad-nauheim.de

ART NOUVEAU EUROPEAN ROUTE
RUTA EUROPEA DEL MODERNISME

In association with:

Réseau Art Nouveau Network

100%
papier écologique

Ajuntament de Barcelona

Institut del Paisatge Urbà
i la Qualitat de Vida

ISSN 2013-7212
9 772013 710081 1 2